

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВСП «ОДЕСЬКИЙ ТЕХНІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНОЛОГІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ»

Освітньо-професійна програма
«Економіка»
Спеціальність 051
«Економіка»
Група БЕП-31

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеню першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

на тему: «Шляхи підвищення економічної ефективності виробництва ТОВ
«Тростянецьхліб»

Проектний матеріал складається з пояснювальної записки на 78 сторінках

Здобувач освіти: _____ Лахтіонова А. І.

Керівник: _____ к.е.н., доц. Яблонська Н.В.

До захисту допущений

Завідувач кафедри _____ (Кулаковська Т.А.)

Завідуючий відділенням _____ (Воронкова Ю.В.)

Захист «____» _____ 2022 р.

Протокол ДКК № _____

Оцінка ДКК _____

Секретар ДКК _____

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ТЕХНІЧНИЙ КОЛЕДЖ
ОДЕСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Відділення економічне

Кафедра Економіки

Освітньо - професійно програма «Економіка»

Спеціальність 051 «Економіка»

Форма навчання денна

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Заст. дир. з НВР Беркань І.В.

« _____ » _____ 202__р.

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу бакалавра

Лахтіонова А. І.

(прізвище та ініціали)

1. Тема роботи: «Шляхи підвищення економічної ефективності виробництва ТОВ «Тростянецьхліб», керівник роботи доц., к.е.н. Яблонська Н.В.

2. Затверджена наказом по коледжу «30» 12 .2021р. № 306-А2-ОД

3. Термін подання студентом закінченої роботи «09» 06 2022 р.

4. Вихідні дані до роботи Закони України, постанови Кабінету Міністрів, методичні вказівки, підручники, наукові статті та матеріали Інтернет ресурсів, звітність роботи підприємства за два роки, статистичні дані хлібопекарської галузі, історія підприємства та технологічні особливості підприємства

5. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) Вступ. 1. Шляхи підвищення економічної ефективності виробництва. 2. Аналіз стану ТОВ «Тростянецьхліб» та ринкового потенціалу хлібопекарної галузі України. 3. Проект заходів щодо реалізації виявлених резервів виробництва. Висновки. Список використаних джерел. Додатки.

									Лист
									2
	Лист	№ докум.	Підпись						

БЕП-31.13.000.КРБ

6. Консультанти по кваліфікаційній роботі, із зазначенням розділів роботи, що стосується їх

Розділ	Консультант	ПІДПИС	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____

Керівник роботи _____

(підпис)

Завдання прийняв до виконання _____

(підпис)

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва етапів дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи
1.	Робота з літературними джерелами та розробка теоретичної частини дипломної роботи.	25.02.22 р. – 01.04.22 р.
2.	Аналіз стану ТОВ «Тростянецьхліб» та ринкового потенціалу хлібопекарної галузі України	01.04.22 р. – 01.05.22 р.
3.	Розробка та написання практичної частини кваліфікаційної роботи	01.05.22 р. – 07.05.22 р.
4.	Визначення ефективності заходу	07.05.22 р. – 15.05.22 р.
5.	Написання висновків, оформлення роботи відповідно до вимог, передбачених методичними вказівками	15.05.22 р. – 20.05.22 р.
6.	Здача роботи	20.05.22 р. – 28.05.22 р.

Дипломник _____ *Лахтіонова А. І.*

Керівник _____ *Яблонська Наталя Валентинівна,*

к.е.н., викладач кафедри економіки

ВСП ОТФК ОНТУ

					БЕП-31.13.000.КРБ	Лист
						3
Лист	№ докум.	Підпись				

АНОТАЦІЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ БАКАЛАВРА

КРБ містить 78 сторінок, 20 таблиць, 5 рисунків, список літератури з 42 найменувань.

Метою виконання роботи є визначення шляхів підвищення економічної ефективності виробництва ТОВ «Тростянецьхліб»

Об'єктом аналізу, узагальнень і дослідження виступають підприємство хлібопекарської галузі України ТОВ «Тростянецьхліб»

Завданням роботи передбачено: розглянути теорію підвищення ефективності виробництва, дослідити промисловий об'єкт, провести усесторонній аналіз виробничо-господарської діяльності, запропонувати заходи поліпшення ефективності виробництва.

Для вирішення поставлених у роботі завдань було використано загальнонаукові й прикладні методи дослідження: емпіричний, факторний, ситуаційний аналіз; системний аналіз і метод групування.

За результатами виконаної роботи сформульовані пропозиції з підвищення економічної ефективності виробництва ТОВ «Тростянецьхліб».

Рік виконання роботи – 2022

Рік захисту роботи – 2022

					БЕП-31.13.000.КРБ	Лист
						4
	Лист	№ докум.	Підпись			

ЗМІСТ

ВСТУП	6
1. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА	8
1.1. ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА	8
1.2. ПОКАЗНИКИ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ	19
1.3 ОСНОВНІ РЕЗЕРВИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА	24
2. АНАЛІЗ СТАНУ ТОВ «ТРОСТЯНЕЦЬХЛІБ» ТА РИНКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ХЛІБОПЕКАРНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ	31
2.1 ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ДІАГНОСТИКА СТАНУ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ОБ'ЄКТА ДОСЛІДЖЕННЯ	31
2.2 СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТОВ «ТРОСТЯНЕЦЬХЛІБ»	42
2.3. ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ТРОСТЯНЕЦЬХЛІБ»	48
3. ПРОЕКТ ЗАХОДІВ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ВИЯВЛЕНИХ РЕЗЕРВІВ ВИРОБНИЦТВА	66
3.1. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА НОВОГО ВИДУ ПРОДУКЦІЇ - БЕЗДРІЖДЖОВОГО ХЛІБА З КМІНОМ	66
3.2. ОСНОВНІ ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ ВИРОБНИЧО- ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІСЛЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАХОДІВ НА ТОВ «ТРОСТЯНЕЦЬХЛІБ»	71
ВИСНОВКИ	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	76

Изм.	Лист	№ докум.	Подпись	Дата			
Разраб.					Лит.	Лист	Листов
Провер.						6	79
					БЕП-31.13.000.КРБ		
Н. Контр.							
Утверд.							

ВСТУП

Хліб – це основний продукт харчування в раціоні населення України, його доля складає 17 %. Хлібопекарна галузь є однією з провідних галузей промисловості України.

Україна входить в трійку лідерів країн світу за споживанням хліба в рік у розрахунку на душу населення.

Хлібозаводи для виробництва хлібобулочних виробів використовують борошно і дріжджі вітчизняного виробництва. Обсяги виробництва продовольчого зерна забезпечують потреби борошномельної промисловості України. Основним замовником борошна на внутрішньому ринку є хлібопекарська галузь (більш 70 % борошна, що випускається). Найбільші виробничі потужності хлібопекарської галузі зосереджені, як правило, у регіонах найбільшого виробництва борошна, а також у великих промислових центрах і столиці.

Проблема підвищення економічної ефективності виробництва є однією із головних проблем сучасної України. В умовах кризи підприємств зростає і значення економічної ефективності виробництва. Виявлення та використання резервів ефективності є необхідним для кожного підприємства, оскільки вітчизняні підприємства ставляться в однакові умови з іноземними. Для ефективного конкурування вітчизняних підприємств необхідно максимально використовувати всі можливості підприємств.

На сучасному етапі розвитку склалося важке економічне становище для всього народного господарства України і особливо для – харчової промисловості, так як ця галузь дуже залежить від інших галузей – машинобудівної, хімічної, нафтопереробної, і особливо від платоспроможності населення.

Існують певні складнощі і в роботі підприємств хлібопекарської галузі. Це перш за все недостатність високоякісної сировини, жорстка конкуренція

					БЕП-31.13.000.КРБ	Лист
						6
Лист	№ докум.	Підпись				

на ринку хлібобулочних виробів, велика дебіторська заборгованість, невисока культура споживання продукції, тощо.

Отже, шляхи підвищення економічної ефективності виробництва - важлива і актуальна задача.

Мета роботи: дослідити проблеми ефективності виробництва, виявити резерви росту ефективності виробництва на прикладі ТОВ «Тростянецьхліб» та запропонувати заходи до її підвищення та оцінити їх економічну доцільність.

Задачі дослідження: розглянути теорію підвищення ефективності виробництва, дослідити промисловий об'єкт, провести усесторонній аналіз виробничо-господарської діяльності, запропонувати заходи поліпшення ефективності виробництва.

					БЕП-31.13.000.КРБ	Лист
						7
	Лист	№ докум.	Підпись			

1. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА

1.1. Поняття та види економічної ефективності виробництва

Ефективність виробництва - це узагальнене і повне відображення кінцевих результатів використання засобів, предметів праці і робочої сили на підприємстві за певний проміжок часу.

Загальна методологія визначення економічної ефективності полягає у відношенні результату виробництва до затрачених ресурсів (витрат), тобто одержаного економічного ефекту до витрат на його досягнення.

Розрізняють *результат самого процесу виробництва*, який може виступати у формі чистої продукції підприємства, прибутку, і *кінцевий народногосподарський результат роботи підприємства*, який, крім обсягів виготовленої продукції, враховує її споживну вартість, значимість для суспільства.

Проблема підвищення ефективності виробництва полягає в забезпеченні максимально можливого результату на кожну одиницю затрачених трудових, матеріальних і фінансових ресурсів. Тому *критерієм ефективності виробництва* в макроекономічному масштабі є *зростання продуктивності суспільної праці*.

Кількісне вираження цього критерію відображається через *систему показників економічної ефективності виробництва*. Ця система містить такі *групи показників*:

I. *Узагальнюючі показники економічної ефективності виробництва* (рівень задоволення потреб ринку, виробництво продукції на одиницю витрат ресурсів, витрати на одиницю товарної продукції, прибуток на одиницю загальних витрат, рентабельність виробництва, народногосподарський ефект від використання одиниці продукції).

II. *Показники ефективності використання живої праці* (трудомісткість одиниці продукції, відносне вивільнення працівників, темпи росту

					БЕП-31.13.001.КРБ	Лист
						8
Лист	№ докум.	Підпись				

продуктивності праці, частка приросту продукції за рахунок росту продуктивності праці, коефіцієнт ефективності використання робочого часу, економія фонду оплати праці, випуск продукції на 1 грн. фонду оплати праці).

III. Показники ефективності використання основних виробничих засобів

Ефективність використання основних засобів характеризується системою показників, що поділяються на узагальнюючі і часткові.

Узагальнюючі показники залежать від багатьох техніко-економічних факторів і виражають кінцевий результат використання всіх груп основних засобів.

До узагальнюючих показників відносяться:

Фондовіддача (Фв) – показує, яка віддача від використання кожної грн., витраченої на основні засоби, наскільки ефективно вони використовуються на підприємстві.

$$Фв = \frac{В}{ОФ}$$

де В – вартість зробленої за рік продукції, грн..

ОЗ– середньорічна вартість основних засобів, грн.

$$\overline{ОФ} = ОФп + ОФв * \frac{Н в}{12} - ОФвив * \frac{Н вив}{12}$$

де ОЗп – вартість основних засобів на початок року, грн.;

ОЗв – вартість основних засобів, що вводяться на протязі року, грн.;

ОЗвив – вартість виведених основних засобів протягом року, грн.;

Нв – кількість місяців до кінця року, протягом яких будуть функціонувати введені основні засоби ;

					БЕП-31.13.001.КРБ	Лист
						9
Лист	№ докум.	Підпись				

Нвив – кількість місяців до кінця року з моменту виведення з експлуатації основних засобів.

Зворотним показником фондівдачі є фондоємкість (Фє) продукції:

$$\Phi_{\epsilon} = \frac{\overline{OF}}{B}$$

Фондоємкість показує частку витрат на основні засоби, що приходить на випуск однієї грошової одиниці продукції. Під випуском продукції мають на увазі товарну, валову, чисту, реалізовану продукцію.

Фондоозброєність праці (Фо) характеризує технічний рівень виробництва на підприємстві:

$$\Phi_o = \frac{\overline{OF}}{Ч}$$

де Ч – середньосписочна чисельність промислово-виробничого персоналу, чол.

Фондорентабельність (Фр) – прибуток на 1 грн., вкладену в основні засоби:

$$\Phi_r = \frac{Pr}{OF} * 100$$

де Пр – прибуток, грн.

Взаємозв'язок основних показників, що характеризують ефективність використання ресурсів можна показати, якщо чисельник і знаменник формули фондівдачі розділити на середньо облікову чисельність.

$$\Phi_v = \frac{Pn}{\Phi_o}$$

Ідеальним варіантом вважається варіант, коли продуктивність праці на підприємстві росте більш швидкими темпами, чим фондоозброєність праці, тому що в цьому випадку досягається максимальна ефективність виробництва.

					БЕП-31.13.001.КРБ	Лист
						10
Лист	№ докум.	Підпись				

До системи взаємозалежних показників, що безпосередньо характеризують рівень використання активної частини основних виробничих засобів відносяться частні показники, що розкривають резерви можливого поліпшення використання активної частини основних засобів.

Коефіцієнт екстенсивного використання (K_e), що характеризує рівень використання активної частини основних виробничих засобів в часі:

- для групи устаткування цеху

$$K_e = \frac{T\phi}{T_p}$$

де $T\phi$ – фактичний час роботи машин і устаткування;

T_p – режимний фонд часу роботи;

$$T_p = (D_k - D_v) * T_{zm} * K_{zm} * K_{py} * K$$

$$K_{po} = 1 - \frac{T_{pr}}{(D_k - D_v) * T_{zm} * K_{zm}}$$

де D_k – календарні дні роботи устаткування;

D_v – число вихідних і святкових днів;

T_{zm} – тривалість зміни, година;

K_{zm} – коефіцієнт змінності, кількість змін роботи устаткування за добу;

K_{py} – коефіцієнт роботи устаткування;

K – кількість устаткування;

T_{pr} – час простоїв устаткування, годин.

- для робочого місяця:

$$K_e = \frac{\sum_1^m t * B}{T_p}$$

де t – норма часу на одну деталь визначеного виду, нормо-годин;

V – обсяг випуску деталей визначеного виду, штук;

T_r – режимний фонд часу одиниці устаткування;

m – кількість видів деталей, що обробляються на робочому місці;

Коефіцієнт інтенсивного використання устаткування (K_i) характеризує рівень використання устаткування по потужності:

$$K_i = \frac{P_f}{P_m}$$

де P_f – фактична продуктивність устаткування, од/годину;

P_m – можлива продуктивність устаткування, од/годину.

Інтегральний коефіцієнт (K_{int}), що характеризує рівень використання устаткування як у часі, так і по потужності.

$$K_{int} = K_e * K_i$$

До числа найважливіших показників, що характеризують рівень використання основних виробничих засобів у часі відноситься коефіцієнт змінності (K_{zm}). Показує в скільки змін у середньому щорічно працює кожна одиниця устаткування. Визначається як відношення загальної кількості відпрацьованих устаткуванням даного виду на протязі доби станко-змін до кількості встановленого чи працюючого в найбільшу зміну устаткування.

$$K_{zm} = \frac{\sum C_3}{\pi}$$

де $\sum C_3$ – сума відпрацьованих станко - змін за добу;

π – кількість встановленого устаткування.

Напрямки підвищення змінності роботи устаткування:

- підвищення рівня спеціалізації робочих місць, що забезпечує ріст серійності виробництва і більш раціональне завантаження устаткування;
- підвищення ритмічності роботи;

- зниження простоїв;
- краща організація ремонтної справи;
- механізація й автоматизація праці основних і особливо допоміжних робітників.

Коефіцієнт завантаження устаткування (Кзав). Відношення трудомісткості виготовлення усіх виробів на даному виді устаткування до фонду часу його роботи (можна розраховувати як відношення фактичного коефіцієнта змінності і коефіцієнта змінності по режиму):

$$K_{зав} = \frac{K_{зм} \quad \phi}{K_{зм} \quad p}$$

IV. Показники ефективності використання матеріальних ресурсів

Істотна частина в оборотних фондах підприємства відноситься до виробничих запасів (матеріальних ресурсів), тому від ефективності їхнього використання залежать показники використання оборотних коштів

Ефективність використання матеріальних ресурсів характеризується системою показників, основним з яких є матеріалоемність.

Матеріалоемність оцінює поточні витрати матеріальних ресурсів на одиницю продукції (чи одиницю споживчої властивості) у натуральному чи вартісному вимірі.

Для розробки виробничої програми й аналізу роботи промислових підприємств у кожній галузі промисловості застосовуються різні показники рівня корисного використання матеріальних ресурсів, що найбільше повно відбивають умови використання матеріальних ресурсів у виробництві і на всіх стадіях, що охоплюють, виробниче споживання.

У практичній роботі підприємства важливе значення мають показники:

- коефіцієнт використання матеріалів (відношення чистої ваги матеріалу у виробі до фактичних витрат матеріалів)
- рівень відходів характеризується коефіцієнтом, що показує відношення величини відходів до величини загальних витрат матеріалу

- коефіцієнт виходу готової продукції з одиниці сировини, що переробляється, (використовується в основному в галузях здійснюючих первинну переробку сировини і має граничне значення - вміст у сировині корисних компонентів).

V. *Показники ефективності використання фінансових коштів* (коефіцієнт оборотності оборотних коштів, тривалість одного обороту нормованих оборотних коштів, відношення вивільнення оборотних коштів,

питомі капіталовкладення, капіталовкладення на одиницю введених потужностей, рентабельність інвестицій, строк окупності інвестицій).

Наявність оборотних коштів, що мають у розпорядженні підприємства, може бути розрахована як за станом на визначену дату, так і в середньому за минулий звітний період.

Середній залишок (Оср) оборотних коштів за даний період частіше усього визначають як на півсуму залишків на початок (Оп) і кінець (Ок) цього періоду, тобто по формулі:

$$Оср = \frac{Ок + Оп}{2},$$

Коефіцієнт оборотності (Коб), дорівнює частці від ділення вартості реалізованої продукції за даний період (Р) на середній залишок оборотних коштів за той же період (Оср).

$$Коб = \frac{Р}{Оср}$$

Коефіцієнт оборотності характеризує число кругооборотів, здійснених оборотними коштами підприємства за визначений період, чи показує обсяг продукції, що приходиться на 1 грн. оборотних коштів.

Коефіцієнт завантаження оборотних коштів (коефіцієнт закріплення Кз) – величина зворотна коефіцієнту оборотності. Він характеризує суму оборотних коштів, витрачених на 1 грн. реалізованої продукції:

$$K_3 = \frac{O_{ср}}{P}$$

Середня тривалість одного обороту в днях (Т). Особливість цього показника в тому, що він не залежить від тривалості того періоду, за який був обчислений.

$$T = \frac{D}{K_{об}} = \frac{D * O_{ср}}{P} = \frac{O_{ср}}{\bar{p}},$$

де D – число днів у періоді;

$\bar{p}$ – середньодобовий оберт капіталу (середньоденний виторг від реалізації)

$$\bar{p} = \frac{P}{D}$$

Ефект прискорення оборотності оборотних коштів виражається у вивільненні, зменшенні потреби в них у зв'язку з поліпшенням їхнього використання. Розрізняють абсолютне і відносне вивільнення оборотних коштів.

Абсолютне вивільнення відбиває пряме зменшення потреби в оборотних коштах, а відносне показує вплив на величину оборотних коштів як зміни обсягу реалізованої продукції, так і зміни швидкості обороту.

Відносна економія обігових коштів

$$\Delta O_{відн} = \frac{O_{ср 1} * P_2}{P_1} - O_{ср 2}$$

Сума оборотних коштів, вивільнених з обороту внаслідок зміни обсягу реалізованої продукції (O_{вр})

$$O_{вр} = \frac{P_2}{K_{об 1}} - \frac{P_1}{K_{об 1}} = \frac{P_2 * T_1}{D} - \frac{P_1 * T_1}{D}$$

Сума оборотних коштів, вивільнених з обороту внаслідок зміни швидкості обороту (Овш)

$$Oвш = \frac{P_2}{Коб_2} - \frac{P_2}{Коб_1} = \frac{P_2 * T_2}{Д} - \frac{P_2 * T_1}{Д},$$

де 1,2 – індекс, що характеризує базовий і звітний період відповідно.

Сума, приросту прибутку (збитків) (ΔPr), отримана за рахунок зміни оборотності оборотних коштів може бути розрахована по формулі:

$$\Delta Pr = Pr_1 * \frac{P_2}{P_1} * \frac{O_1}{O_2} - Pr_1,$$

де Pr_1 – прибуток від реалізації продукції в базовому періоді, грн.

Вплив використання оборотних коштів на рівень рентабельності визначається по формулі:

$$\Delta R = \frac{Пб_2 * 100}{\overline{ОФ} + Оср_2 - Овс} - R_2,$$

де ΔR – зміна рівня загальної рентабельності в результаті зміни середніх залишків оборотних коштів, %;

$Пб_2$ – балансовий прибуток у порівнюваному періоді, грн.;

$\overline{ОФ}$ – середньорічна вартість основних виробничих засобів у звітному році, грн.

R_2 – загальна рентабельність виробництва в звітному році, %.

Під резервами підвищення економічної ефективності виробництва розуміють невикористані можливості збільшення випуску продукції в розрахунку на одиницю сукупних витрат завдяки більш раціональному використанню усіх видів ресурсів підприємства.

											Лист
											16
	Лист	№ докум.	Подпись								

БЕП-31.13.001.КРБ

Основні фактори підвищення ефективності виробництва – це підвищення його технічного рівня, вдосконалення управління, організації виробництва і праці, зміна обсягу і структури виробництва, поліпшення якості природних ресурсів та ін.

Економічна ефективність діяльності підприємства безпосередньо пов'язана із соціальною ефективністю цієї діяльності, оскільки результати роботи підприємства є базою для вирішення цілого ряду соціальних проблем. Соціальну ефективність слід розглядати як на рівні окремо взятого підприємства (локальна ефективність), так і на загальнодержавному чи муніципальному рівні. Визначення рівня соціальної ефективності повинно охоплювати ті заходи, що піддаються кількісному вимірюванню, а також ті, що не піддаються прямому кількісному вираженню.

Ефект – це результат від будь-якого заходу, який найчастіше виражається грошовою сумою у виді чистого доходу або прибутку. При позитивному значенні він відображає економію витрат, а при негативному – збитки інвестора.

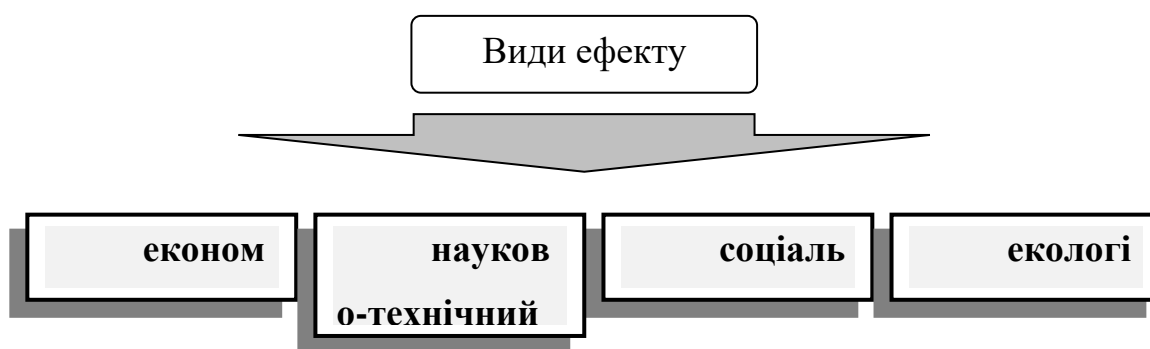

Рис.1.1. - Види ефекту

Економічний ефект визначається як різниця між вартісною оцінкою результатів і вартісною оцінкою сукупних витрат ресурсів на всіх етапах реалізації або здійснення заходів. Складові економічного ефекту: прибуток від виробничо-експлуатаційної діяльності, зниження собівартості за рахунок економії матеріально-технічних ресурсів, приріст обсягу продаж, підвищення рівня використання виробничих потужностей, скорочення

строків будівництва, зростання строку служби основних засобів, підвищення фондівіддачі, зростання продуктивності праці, прискорення обороту оборотних засобів, прибуток від ліцензій та від впровадження патентів і ноу-хау та ін. Економічний ефект може бути потенційним або фактичним (реальним, комерційним).

Науково-технічний ефект характеризує кількість впроваджених науково-технічних засобів, зростання питомої ваги прогресивних технологічних процесів та нових інформаційних технологій, підвищення коефіцієнту автоматизації та організаційного рівня виробництва і праці, кількість патентів або авторських свідоцтв та ін.

Соціальний ефект пов'язано з соціальним захистом трудівників: утворенням або відновленням робочих місць, підвищенням рівня зайнятості населення, підвищенням заробітної плати і доходів, забезпеченням безпеки життєдіяльності, задоволенням соціальних і духовних потреб, підвищенням кваліфікації робітників, зростанням якості і тривалості життя людини.

Комерційний економічний ефект обчислюється на окремих стадіях “життєвого циклу” нововведення (розробки, виробництва, експлуатації) і оцінює ефективність технічних новин з врахуванням економічних інтересів окремих проектно-конструкторських організацій, підприємств-виробників і споживачів, власників капіталу.

Екологічний ефект досягають зниженням викидів шкідливих речовин у навколишнє середовище, зниженням відходів виробництва, утилізацією і регенерацією ТПВ і осадів стічних вод, впровадженням енергоємких виробництв, оборотних циклів використання природних ресурсів (вод), підвищенням ергономічності і покращенням екологічності вироблених товарів або послуг (шумове забруднення, вібрація, магнітне поле, радіаційний фон, хімічні речовини, що викликають алергію), зниженням штрафів за забруднення навколишнього середовища (перевищення ПДК, ПДВ).

У розрахунках ефективності природоохоронної діяльності існує поняття збитків потенційних, фактичних або відвернених – тобто таких, яких вдалося уникнути впровадженням досягнень НТП.

Зниження викидів шкідливих речовин в атмосферу, воду, землю зберігає екосистему, підвищує якість життя людей, призводить до росту тривалості життя людини, зменшує кількість хвороб. Цей ефект проявляє себе після 20-40 років, і його неможливо виразити одразу у вигляді прибутку або іншого варісного показника.

Ефективність розраховують як відношення ефекту від здійснених заходів до витрат. Результативність витрат вимірюють показниками народногосподарської, бюджетної і комерційної ефективності.

Народногосподарська ефективність враховує прямі, супутні, сполучені та інші інвестиційні витрати. Прямі інвестиції – вкладення, необхідні безпосередньо для реалізації інвестиційного проекту. Супутні інвестиції – вкладення в інші об'єкти, будівництво або реконструкція яких необхідні для нормального функціонування основного об'єкта. Сполучені інвестиції – інвестиції в суміжні галузі народного господарства, які забезпечують основними і оборотними фондами будівництво (реконструкцію) і наступну експлуатацію об'єктів.

Бюджетна ефективність визначається перевищенням доходів відповідного бюджету над витратами.

Комерційна ефективність визначається як різниця між притоком і відтоком коштів, отриманих в результаті інвестиційної, операційної або фінансової діяльності. Враховує фінансові наслідки реалізації проектів як в цілому, так і для окремих безпосередніх учасників проекту.

1.2. Показники економічної ефективності

За характером результатів, що враховуються, і витрат розрізняють показники економічної, фінансової, ресурсної, соціальної і екологічної ефективності.

										Лист
										19
	Лист	№ докум.	Підпись							

Залежно від мети використання розраховують **загальну (абсолютну) і порівняльну (відносну) ефективність**. Показники загальної ефективності визначаються за повним обсягом витрат і дозволяють оцінити економічну доцільність вкладень. Показники порівняльної ефективності враховують тільки ті витрати, що змінюються за варіантами і забезпечують зниження витрат, що дозволяє зробити порівняння альтернативних варіантів і вибрати оптимальний.

Альтернативні варіанти рішень необхідно звести до можливості порівняння за факторами часу, якості, потужності, ступеню освоєння в виробництві, засобам отримання інформації, умовам використання об'єкта, інфляції, ризику, ліквідності.

1. Для обліку фактора часу минулі витрати приводять до майбутньому року пуску об'єкта в експлуатацію (року реалізації заходу, розрахункового року) за допомогою множення номінальних минулих витрат ($Z_{\text{мин}}$) на коефіцієнт нагромадження (K_n) за формулою [1]:

$$K_n = (1 + a)^t,$$

де a – ставка нагромадження, частки одиниці;

t – кількість років між роком вкладення інвестицій і роком пуску об'єкта в експлуатацію (роком реалізації заходу, розрахунковим роком).

Приведені до майбутнього періоду поточні витрати ($Z_{\text{пм}}$):

$$Z_{\text{пм}} = Z_{\text{мин}} \times K_n.$$

Приведені до поточного періоду майбутні витрати ($Z_{\text{пн}}$):

$$Z_{\text{пн}} = Z_{\text{мин}} / K_d,$$

де K_d – коефіцієнт дисконтування.

$$K_d = (1 + E_k)^t,$$

де E_k – відсоткова ставка дисконту, частка одиниці.

Сума нагромадження за складними відсотками ($H_{\text{св}}$):

									Лист
									20
	Лист	№ докум.	Підпись						

$$H_{CB} = Z_{МП} - Z_{Мин.}$$

Дисконтовану суму (Z_d) розраховують за формулою:

$$Z_d = Z_{Мин} - Z_{Пп.}$$

2. Врахування ефекту підвищення якості "входу" – сировини, матеріалів, комплектуючих виробів, одержуваних виробником.

Економічний ефект розробки й реалізації заходів щодо підвищення якості сировини, матеріалів і комплектуючих виробів (якості "входу" системи) розраховують за формулою [2]:

$$\mathcal{E}_T = \sum_{t=1}^T [-\Delta C_{вхt} + \Delta C_{птt} + (Ц_{нт} - Ц_{ст})] N_t - Z_{вх},$$

де $\mathcal{E}_T$ – очікуваний економічний ефект розробки і реалізації заходів щодо придбання більш якісних сировини, матеріалів і комплектуючих виробів (якості "входу" системи) за термін застосування заходів (Т);

$C_{вхt}$ – надлишок витрат через зростання собівартості одиниці товару в році t за рахунок придбання більш якісної сировини, матеріалів і комплектуючих виробів (додаткові витрати на підвищення якості "входу", тому вони зі знаком мінус);

$C_{птt}$ – зниження собівартості одиниці товару в році t за рахунок підвищення якості процесу при застосуванні якісного "входу";

$Ц_{нт}$ – прогноз ціни нового товару (після впровадження заходів) у році t ;

$Ц_{ст}$ – те ж для старого товару;

N_t – прогноз обсягу випуску товару в році t , (натуральні вимірники);

$Z_{вх}$ – одноразові витрати (інновації) на підвищення якості "входу" (аналіз ситуації, формулювання проблеми, нові договори, організаційні проекти).

3. Заходи щодо підвищення якості процесу в системі – удосконалюванню технології, організації виробництва, оперативного управління, підвищенню рівня автоматизації.

Економічний ефект розробки і реалізації заходів щодо удосконалення технології, організації виробництва, системи оперативного управління або підвищенню рівня автоматизації виробництва (у цілому – підвищення якості процесу в системі) у виробника товару визначається за наступною формулою (розрахунок веде виробник):

$$\mathcal{E}_T = \sum_{i=1}^n \sum_{t=1}^T (Ц_{it} - C_{it} - H_{it}) N_{it} - \sum_{t_{вл}=1}^{T_{вл}} \mathcal{Z}_{npt},$$

де $\mathcal{E}_T$ – економічний ефект розробки і впровадження заходів щодо підвищення якості процесів у системі за термін застосування заходів (Т);

$i = 1, 2 \dots n$ - кількість найменувань товарів, що випускаються фірмою, на які поширюється даний захід;

$Ц_{it}$ – прогноз ціни товару в році t ;

C_{it} – прогноз собівартості одиниці товару в році t ;

H_{it} – прогноз податків по одиниці даного товару в році t ;

N_{it} – прогноз обсягу випуску товару в році t ;

$t_{вл} = 1, 2 \dots T_{вл}$ – рік вкладення інновацій у заходи щодо підвищення якості процесів у системі ($T_{вл}$ – останній рік вкладень, упровадження заходів);

$\mathcal{Z}_{npt}$ – одноразові витрати (інновації) на підвищення якості процесів (на удосконалювання технології, організації і т.п.) у році $t_{вл}$.

4. Очікуваний економічний ефект розробки і впровадження заходів щодо підвищення якості товару (підвищення продуктивності, надійності, екологічності та ін.), організаційно-технічного розвитку виробництва: [3]

$$\mathcal{E}_T = \sum_{t=1}^T (Ц_t - C_t - H_t) N_t + \sum_{t_c=1}^{T_c} \mathcal{E}_{cont} - \sum_{t_{вл}=1}^{T_{вл}} \mathcal{Z}_{kt},$$

де Δ_T – очікуваний економічний ефект підвищення якості товару за нормативний термін його служби;

$t_c=1,2 \dots T_c$ – термін дії заходів з поліпшення екологічних і соціальних показників зовнішнього середовища;

$\Delta_{\text{соп } t}$ – супутній екологічний чи соціальний ефект в грошовому вираженні від використання товару підвищеної якості;

$Z_{\text{кт}}$ – одноразові витрати на підвищення якості товару, включаючи витрати на ліквідацію елементів основних виробничих засобів у зв'язку з освоєнням і впровадженням нового товару (якщо при ліквідації цих елементів одержують прибуток, то вони відраховуються від $Z_{\text{к}}$).

5. Очікуваний економічний ефект придбання споживачем нового товару–знаряддя праці, за допомогою якого ним випускається продукція, визначається за формулою:

$$\Delta_T = \sum_{i=1}^n \sum_{t=1}^T (C_{nit} - H_{nit}) P_{it} - \sum_{t_{\text{вк}}=1}^{T_{\text{вк}}} Z_t,$$

де Δ_T – очікуваний економічний ефект придбання і застосування споживачем одиниці нового товару - знаряддя праці за нормативний термін його служби (T);

C_{nit} – прогноз ціни одиниці i-й продукції, що випускається з застосуванням нового товару в році t,

C_{nit} – прогноз собівартості одиниці i-й продукції в році t;

H_{nit} – прогноз частки податків по одиниці i-й продукції в році t;

P_{it} – прогноз продуктивності (корисного ефекту) нового товару по i-й продукції в році t,

Z_t – інновації на придбання одиниці товару, його транспортування, монтаж, пуск, ремонтну базу, підготовку кадрів, запасні частини та ін., включаючи витрати (економію) на ліквідацію старих виробничих засобів, виведених у зв'язку з освоєнням нового товару в році їхнього вкладення $t_{\text{вк}}$.

6. У загальному вигляді супутній екологічний або соціальний ефект впровадження нового товару визначається за формулою:

					БЕП-31.13.001.КРБ	Лист
						23
Лист	№ докум.	Підпись				

$$\Xi_{\text{cop.t}} = (P_{\text{c.t}} - P_{\text{нт}}) C_{\text{ед.p}},$$

де P_{ct} – екологічний чи соціальний показник старого товару в році t у натуральному вимірі (наприклад, викиди в водойми, атмосферу, ґрунт; рівень радіоактивності, шуму, вібрації тощо);

$P_{\text{нт}}$ – те ж для нового товару;

$C_{\text{ед.p t}}$ – вартісна оцінка одиниці показника P .

7. Як інтегральний показник, що характеризує ефективність діяльності організації, може бути використаний **коефіцієнт результативності роботи** (r): [4]

$$r = \frac{R_c}{\sum_{i=1}^N Q_i - \sum_{i=1}^N (H_2 - H_1)},$$

де R_c – сумарні витрати закінчених робіт, що прийняті (рекомендовані) для освоєння в серійному виробництві;

Q_i – фактичні витрати на науково-дослідну роботу за i -й рік;

N – число років аналізованого періоду;

H_1 – незавершене виробництво на початок аналізованого періоду у вартісному вираженні.

1.3 Основні резерви підвищення економічної ефективності виробництва

Ефективність господарської діяльності характеризується відносно невеликим числом показників. Але на кожний з них впливає ціла система факторів, тобто причин, які викликають зміни цих показників.

Фактори в економічному аналізі класифікуються за різними ознаками. Виходячи із завдань аналізу всі фактори можуть ділитися на внутрішні (основні й не основні) та зовнішні [16].

Внутрішні основні фактори визначають результати роботи підприємства. Внутрішні не основні – визначають роботу організації, але не пов'язані із сутністю розглянутого показника: структурні зрушення в складі продукції, порушення господарської й технологічної дисципліни.

Зовнішні фактори не залежать від роботи підприємства, але кількісно визначають рівень використання його виробничих і фінансових ресурсів.

Залежно від змісту показників і алгоритму їх розрахунків виділяються фактори першого порядку, які безпосередньо визначають розміри результативного показника (збільшення чисельності робітників, обсягів продукції і т.д.). Фактори другого порядку впливають на результат через фактори першого рівня і т.д.

За часом (періодом дії) фактори можуть бути довготривалими і короткочасними. Залежно від характеру поставлених завдань фактори діляться на стратегічні і тактичні. Перші сприяють рішенню стратегічних, кардинальних задач розвитку виробництва, другі – тактичних, локальних.

За часом отримання результату виділяють перспективні і поточні фактори ефективності. Дія перших забезпечує отримання певного результату в майбутніх періодах, других – в поточному періоді. За способом дії фактори діляться на прямі і непрямі. Прямі впливають безпосередньо на результативний показник, непрямі – опосередковано, через інші фактори.

За характером участі у виробничому процесі чинники бувають виробничі і невиробничі. Перші відносяться безпосередньо до сфери виробничого процесу, другі – до сфери обслуговування цього процесу (управління, постачання і збут, планування, фінанси та ін.). За цією ознакою можуть виділятися фактори, віднесені до певного елементу виробничого процесу (основним фондам, трудовим ресурсам, матеріальним ресурсам).

Фактори групують також за ступенем керованості: керовані, слабо керовані, некеровані. Залежно від сфери дії фактори можуть бути глобальними і локальними. Перші охоплюють всі елементи або стадії виробничого процесу, другі – окремі елементи виробничого процесу.

Відповідно способам розвитку виробництва розрізняються екстенсивні й інтенсивні фактори [9]. Відтворення в розширеному масштабі здійснюється екстенсивно, якщо розширюється тільки поле виробництва, інтенсивно – якщо застосовуються продуктивніші засоби виробництва.

					БЕП-31.13.001.КРБ	Лист
						25
Лист	№ докум.	Підпись				

Економічні фактори можуть відбивати кількісну або якісну сторону діяльності підприємства. Ознаки кількості відбиваються в показниках випуску й реалізації продукції, асортименті продукції, у кількості й площі приміщень, кількості устаткування і т.д. Приріст обсягів виробництва характеризує розширення діяльності підприємства й може забезпечуватися поряд з перерахованими факторами виробництва й факторами використання робочого часу (число відпрацьованих днів, змін, тривалість робочого дня), а також трудовими ресурсами (чисельність працівників по категоріях, видах діяльності і т.д.).

Під інтенсивними факторами розуміється відбиття ступеня зусилля підприємства, працівників спрямоване на поліпшення діяльності підприємства, котрі відображаються в системі різних показників ефективності не тільки за змістом, але й за показниками. Показниками інтенсивних факторів можуть бути абсолютні величини у вартісному і натуральному вираженні, відносні величини, виражені в коефіцієнтах, відсотках та інше. Зокрема, продуктивність праці може бути виражена у вартості або кількості виробленої продукції, розрахованої на одного працівника за одиницю часу.

Оскільки фактори інтенсифікації відбивають ступінь ефективності діяльності підприємства, їх називають ще якісними факторами, адже вони значною мірою характеризують якість роботи підприємства.

Загальна теоретична схема факторів, що формують економічну ефективність виробництва зображена на рис. 1.2.

Відповідно до досліджуваної галузі (хлібопекарська промисловість) можна конкретизувати фактори формування економічної ефективності виробництва з урахуванням специфікації галузі.

Як видно на рис. 1.1 перший з групи факторів – ресурсний – відображає ефективність використання наявних основних та оборотних засобів, а також живої праці. Так для оборотних виробничих засобів найважливішим показником є швидкість їх обороту, отже його збільшення можна досягти

					БЕП-31.13.001.КРБ	Лист
						26
Лист	№ докум.	Підпись				

наступним чином:

- зменшення обсягів незавершеного виробництва;
- удосконалення системи матеріально-технічного забезпечення з метою оптимізації виробничих запасів;
- прискорення реалізації готової продукції;
- зменшення обсягів дебіторської заборгованості.

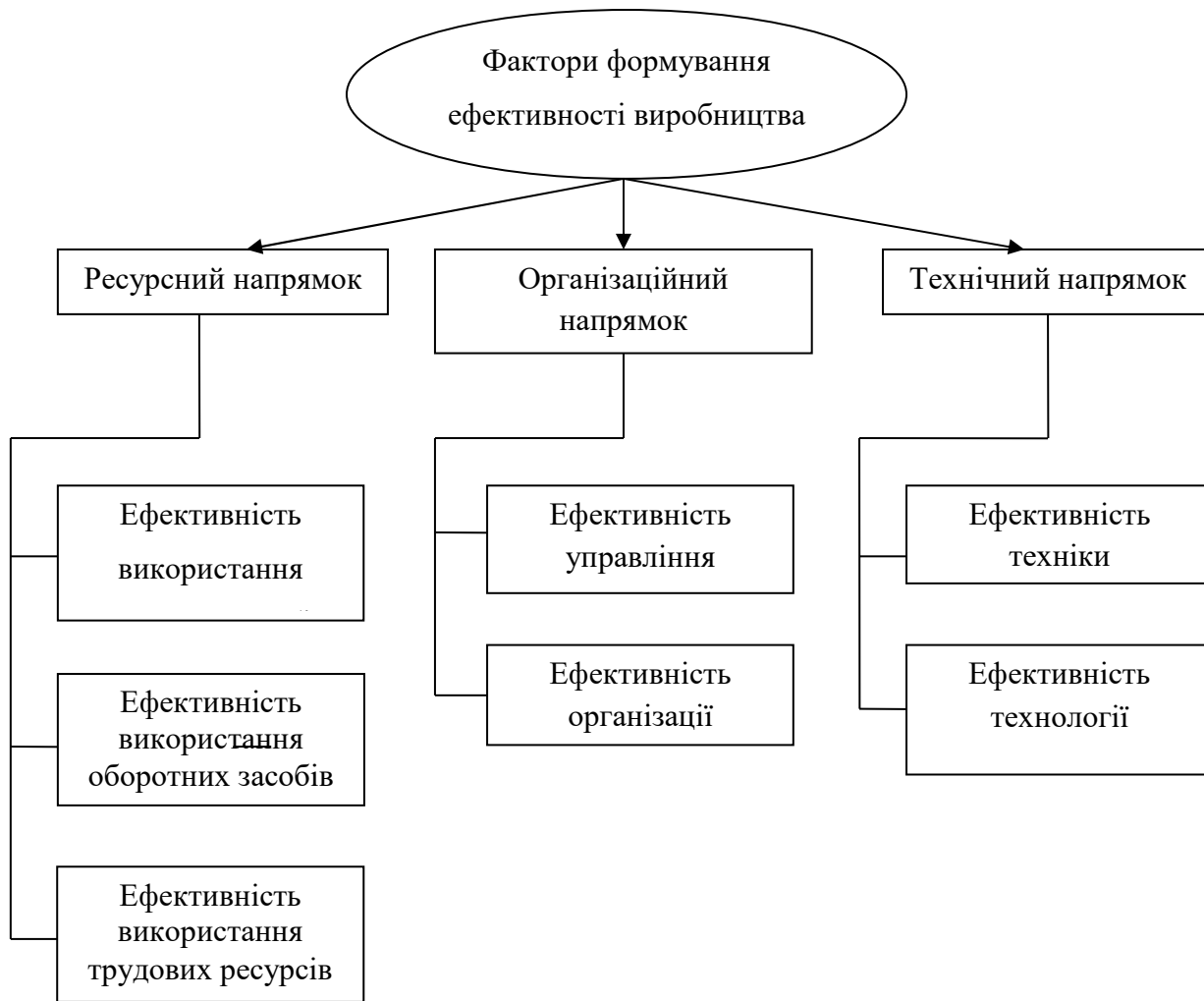

Рис. 1.2 – Фактори формування економічної ефективності виробництва

Джерело: складено автором на основі [2,4,15,16]

Продуктивність діючого устаткування залежить не тільки від його технічного рівня, а й від належної організації ремонтно-технічного обслуговування, оптимальних строків експлуатації, змінності роботи, завантаження в часі тощо.

Важливого значення особливо в хлібопекарській промисловості має

ефективне використання матеріальних ресурсів:

- скорочення витрат на транспортування матеріальних ресурсів, насамперед, сировини та матеріалів;
- скорочення витрат на утримання служби постачання;
- підвищення якості сировини та матеріалів.

Складовим фактором ресурсного напрямку підвищення ефективності в галузі є зниження трудомісткості, а саме:

- суміщення операцій;
- скорочення надлишкових операцій;
- впровадження високопродуктивних ліній та автоматів.

На харчових підприємствах, в тому числі консервних, досить високим є ступінь браку відповідно до специфіки виробництва продукції, внаслідок чого підприємства втрачають частку доходу. Оптимізація управління виробництвом в даній галузі дозволяє скоротити виробничий і складський брак за умови дотримання наступних пунктів:

вхідний облік, контроль сировини, матеріалів і тари;

- операційний контроль технологічних режимів у виробничих журналах;
- фізико-хімічний, мікробіологічний і органолептичний контроль та облік;
- облік і аналіз браку затрат на його попередження та скорочення;
- приймальний контроль головної продукції на складі;
- впровадження комплексної системи управління якості продукції (КСУЯП).

Визначальним ресурсним фактором формування ефективності виробництва на підприємствах хлібопекарської промисловості, як і в більшості інших галузей народного господарства є працівники – керівники, менеджери, спеціалісти, робітники. Ділові якості працівників, підвищення продуктивності їхньої праці багато в чому зумовлюються дійовим мотиваційним механізмом на підприємстві, підтриманням сприятливого

					БЕП-31.13.001.КРБ	<i>Лист</i>
						28
	<i>Лист</i>	<i>№ докум.</i>	<i>Підпись</i>			

соціального мікроклімату в трудовому колективі.

Друга група факторів, що формують економічну ефективність виробництва – організаційні, що включають в себе ефективність управління та ефективність організації виробництва. На даному етапі слід проаналізувати всі аспекти, що визначають ефективність організації робіт – від рівня робочого місця окремого робітника чи спеціаліста, до рівня підприємства в цілому. Єдність трудового колективу, раціональне делегування відповідальності, належні норми керування забезпечують необхідну спеціалізацію та координацію управлінських процесів, а отже – вищий рівень ефективності виробництва. Для великих підприємств, враховуючи специфіку їх діяльності, особливу увагу треба звертати на можливість застосування більш ефективних типів виробництва.

Не меншого значення для організації має й стиль управління, адже він поєднує професійну компетентність, діловитість і високу етику взаємовідносин між людьми, практично впливає на всі напрямки діяльності підприємства. Від нього залежить, у якій мірі враховуватимуться всі фактори зростання ефективності виробництва на підприємстві. Відтак належний стиль управління як складовий елемент сучасного менеджменту є дійовим організаційним фактором підвищення ефективності діяльності будь-якого підприємства, кожної підприємницької структури.

Третьою, але не за ступенем впливу, групою факторів економічної ефективності виробництва є техніко-технологічна.

Технологічні нововведення, особливо сучасні форми автоматизації та інформаційних технологій, справляють найістотніший вплив на рівень і динаміку ефективності виробництва продукції. За принципом ланцюгової реакції вони спричиняють суттєві (нерідко докорінні) зміни в технічному рівні та продуктивності технологічного устаткування, методах і формах організації трудових процесів, підготовці та кваліфікації кадрів тощо.

На думку багатьох економістів, подолання технічного і технологічного відставання потребує не просто переходу на сучасні технології, а

					БЕП-31.13.001.КРБ	Лист
						29
Лист	№ докум.	Підпись				

впровадження комплексу відносин, що називається корпоративною культурою [12,13,17]. Така культура має запозичуватись, звичайно, у найпередовіших компаній з тривалим досвідом роботи в ринковому середовищі.

У науковій літературі розрізняють соціальну та економічну ефективність. Під соціальною ефективністю розуміють відповідність результатів господарської діяльності основним соціальним потребам і цілям суспільства, інтересам окремої людини. Більшість науковців під економічною ефективністю виробництва розуміється ступінь використання виробничого потенціалу, що виявляється співвідношенням результатів і витрат суспільного виробництва. Чим вище результат при тих же витратах, чим швидше він зростає в розрахунку на одиницю витрат суспільно необхідної праці, або чим менше витрат на одиницю корисного ефекту, тим вища ефективність виробництва. Економічну ефективність відображають через різні вартісні показники, що характеризують проміжні і кінцеві результати виробництва на підприємстві (в об'єднанні підприємств). До таких показників відносяться обсяг виробленої або реалізованої продукції, величина одержаного прибутку, рентабельність виробництва, економія тих чи інших видів виробничих ресурсів або загальна економія від зниження собівартості продукції; продуктивності праці тощо.

Розв'язання питання підвищення ефективності виробництва полягає у тому, щоб на кожну одиницю витрат або ресурсів досягати максимально можливого збільшення економічного ефекту.

									Лист
									30
	Лист	№ докум.	Підпись						

2. АНАЛІЗ СТАНУ ТОВ «ТРОСТЯНЕЦЬХЛІБ» ТА РИНКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ХЛІБОПЕКАРНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

2.1 Характеристика та діагностика стану зовнішнього середовища об'єкта дослідження

Світові тенденції ринку хлібобулочних виробів

Західноєвропейська хлібопекарська промисловість щорічно виробляє близько 25 млн тон хліба, з них 8 млн тон припадає на промислові підприємства. Найбільшими виробниками хліба і хлібобулочних виробів у Європі є Німеччина, Італія, Франція, Великобританія та Іспанія (таблиця 2.1.).

Таблиця 2.1.

Виробництво хліба у країнах Західної Європи за 2021 р.

Країна	Загальне виробництво хліба,	Виробництво хліба хлібо заводами	
		тис. тон	%
Німеччина	6 512,4	2 658,8	40,8
Італія	4 234,4	254,0	6,0
Франція	3 186,4	637,3	20,0
Великобританія	3 000,4	2 400,3	80,0
Іспанія	2 658,8	398,8	15,0
Нідерланди	942,4	471,2	50,0
Бельгія	720,0	180,0	25,0
Португалія	695,8	139,2	20,0
Швеція	609,8	243,6	39,9
Австрія	474,0	94,8	20,0
Інші країни	2 050,6	751,1	36,6
У с ь о г о	25 085,0	8 229,1	32,8

У Західній Європі промислове виробництво хліба ділить ринок хлібобулочних виробів із приватними пекарнями. У Великобританії і Данії промислове виробництво хліба становить 70-80 % всього хлібопекарського ринку, у Нідерландах - близько половини, у Німеччині - майже 41 %. Але найбільше хліба виробляє промисловість Німеччини - 32 % від усього

випущеного хлібозаводами Європи, далі йде Великобританія - 29, потім із значним відривом Франція - 8 %. Тому далі будуть наводитися дані двох найбільших виробників промислового хліба - Германії і Великобританії.

На українському ринку приватні пекарні займають незначну частку 7-10 %. Коли на початку 90-х років в Україні з'явилися перші приватні міні-пекарні з новим асортиментом та новими смаковими властивостями виробів, вони зуміли знайти і зайняти свою нішу ринку. Але тут треба віддати належне хлібопекарським підприємствам - вони зуміли протистояти конкурентам і не втратили своїх позицій.

Конкуренти в особі невеликих пекарень основну увагу приділяють впровадженню продукції нових видів. Останнім часом хлібозаводи також почали використовувати малопотужне устаткування. Це робить їх мобільними відносно зміни асортименту продукції. Впровадження такого устаткування майже не потребує додаткового набору працівників, забезпечує зменшення використання енергетичних і трудових ресурсів. До того ж у цьому процесі хлібозаводи мають ряд значних переваг:

- закупівля сировини великими партіями дає право на знижки ціни; вже сформована громадська думка щодо високого рівня якості виробів сприяє прихильнішому ставленню споживача до новинок хлібозаводів;

- більші за обсягом фінансові ресурси роблять впровадження продукції інноваційних видів хлібокомбінатами менш ризикованим щодо можливості банкрутства;

- наявність потужних виробничих лабораторій дає можливість підприємствам розробляти і впроваджувати у виробництво вироби нового асортименту зі збалансованим за жирами, білками, вуглеводами та мікроелементами складом.

Майже всі країни Західної Європи спостерігають поступове зменшення кількості пекарень і скорочення обсягів їхньої продукції. Німецькі економісти прогнозують, що за наступні 10 років кількість діючих на цей час пекарень (18 тисяч) скоротиться на 50 %. Цьому значною мірою сприяють

соціальні причини - молоде покоління у переважній більшості хоче працювати на сучасніших промислових виробництвах, ніж у малих пекарнях з гіршими умовами праці та тривалішим робочим днем. Але основною причиною зменшення кількості пекарень у країнах Західної Європи треба вважати тиск з боку промислового сектора галузі. У Германії, наприклад, кілька великих хлібозаводів мають свої мережі магазинів роздрібної торгівлі; ці торговельні мережі швидко зростають, займаючи на цей час більше ніж 30 % німецького ринку.

Спробуємо порівняти ці дані із ситуацією на хлібобулочному ринку України та Києва. Фірмові пункти реалізації хлібокомбінатів, кількість яких постійно зростає, набувають все більшої популярності серед населення. Крім збільшення обсягів продажу, такі пункти забезпечують хлібозаводу отримання прибутку за рахунок торговельної націнки. Ще однією перевагою власної збутової мережі є підвищення оборотності обігових коштів. Адже дебіторської заборгованості власних торговельних точок практично немає. Магазины, навпаки, можуть затримувати плату за реалізовану продукцію на досить тривалий термін. Потрібно враховувати, що хлібопекарським підприємствам важко реалізувати свій товар, не надаючи комерційного кредиту торговельним підприємствам. Якщо підприємства інших галузей промисловості не продадуть вчасно свою продукцію, то це збільшить їх товарно-матеріальні запаси, погіршить ліквідність, зменшить обігові кошти. У хлібопекарській промисловості затримка реалізації призводить до псування продукції та до прямих збитків.

Враховуючи сказане вище, можна з упевненістю стверджувати, що подальше впровадження фірмової торгівлі є перспективною формою реалізації продукції. І в цьому напрямі не треба обмежуватись тільки кіосками чи виїзними точками.

Звернімося знову до даних по Західній Європі. У Великобританії приватні пекарні не витримують конкуренції у двох напрямках: по-перше, цінової конкуренції з великими магазинами; по-друге, конкуренції у

					БЕП-31.13.002.КРБ	Лист
						33
Лист	№ докум.	Підпись				

зручності для покупця з нарізаним та упакованим хлібом, виробленим промисловими підприємствами. Тому приватні пекарні у Великобританії випікають менше ніж 5 % хліба. Ще 15 % непромислового хліба виробляють пекарні, що розміщені у великих супермаркетах прямо у торговельних залах. Саме у приватних пекарень відібрано цей сегмент ринку. А можливим такий вид виробництва став завдяки новим технологіям заморожування (до речі, технології заморожування - це не тільки забаганка багатого Заходу. У Москві ще у 80-ті роки почали експериментувати із замороженими напівфабрикатами. Зараз така технологія набуває все більшого розвитку). Такі технології дають можливість транспортувати напівфабрикати на великі відстані для випікання у місцях торгівлі хлібобулочними виробами. Такий вид виробництва та продажу є зручним для продавців, бо дає змогу випікати і продавати хліб та інші хлібобулочні вироби у тій кількості та у тому асортименті, який має попит саме у цей момент. Такий вид продажу є зручним і для покупців, бо вони отримують найсвіжіший хліб у зручному для покупок місці. Якщо додати до цього запах свіжовипеченого хліба, що дражливо розноситься по всьому супермаркету, то стає зрозумілим, чому приватні пекарні втрачають свої позиції на користь нових учасників ринку.

Оскільки хліб - продукт, який споживають майже всі без винятку, до того ж кожен день, він є ідеальним засобом, що впливає на раціон населення через свою поживність і корисність. Наприклад, у Великобританії білий хліб усіх видів ще з часів Другої Світової війни згідно з Законом збагачуються кальцієм, залізом і вітамінами. Так звані «здорові» сорти хліба із житнього борошна з добавками насіння соняшнику, льону, плющеної гречки, вівсяних пластівців, соєвого борошна, кунжуту набувають все більшої популярності у розвинених країнах Європи. Такий хліб випускають нарізним, у дрібній розфасовці, у привабливій зручній упаковці. Хліб цих сортів призначений для тих людей, які вибрали для себе здоровий спосіб життя.

Споживання хліба у Західній Європі є досить стабільним, хоча його рівень у різних країнах значно різниться: німці та австрійці споживають

					БЕП-31.13.002.КРБ	Лист
						34
Лист	№ докум.	Підпись				

щороку близько 80 кг на людину, а Великобританія та Ірландія є останніми у списку західноєвропейських споживачів при щорічному споживанні менше ніж 50 кг на людину. Ці дані цікаво порівняти з кількістю хлібобулочних виробів, що споживаються українцями. За період з 1990 по 2011 рік спостерігається поступове зниження споживання в Україні хліба і хлібобулочних виробів на душу населення: з 141 кг на рік у 1990 р. до 122 кг на рік у 2011 р. Фізіологічні норми споживання становлять на цей час 94 кг на рік. Прожитковий мінімум, який передбачає можливість фізіологічного виживання, включає від 75 до 123 кг на рік для різних вікових груп. Треба зазначити, що нееластичний попит на хліб, починаючи з деякої точки, може ставати від'ємним щодо рівня доходів населення. При зростанні доходів споживач вибере замість хліба привабливіші харчові продукти, такі як м'ясо, риба, фрукти. Тобто з поліпшенням економічної ситуації слід очікувати зменшення попиту на хліб. Щоб уникнути цього моменту або хоча б зменшити його негативний вплив, активні дії треба починати вже зараз.

Надзвичайно корисно було б урахувати досвід США, де споживання хлібобулочних виробів на душу населення за останні 20 років зросло більш як на 40 %. Відбулось це через такі фактори:

- зміна в ставленні до хліба (тепер він розглядається як комплекс життєво необхідних вітамінів і вуглеводів, яким хліб і є насправді);
- переорієнтація американців на швидке харчування (гамбургери, хот-доги, піцци). На таку тенденцію неодмінно треба звернути увагу, особливо, якщо врахувати все більшу популярність останнім часом у нас швидкого харчування.

За даними спеціалістів хлібопекарської галузі, в наступні декілька років у країнах Західної Європи будуть спостерігатися такі тенденції розвитку, на які варто звернути увагу:

- поліпшення якості та збільшення терміну зберігання свіжого хліба завдяки удосконаленню технології та методів пакування, а також подальший розвиток технології заморожування;

					БЕП-31.13.002.КРБ	<i>Лист</i>
						35
	<i>Лист</i>	<i>№ докум.</i>	<i>Підпись</i>			

– зростання витрат змусить хлібопекарські підприємства підвищувати ефективність виробництва та продажу, тому що конкуренція зробить неможливим відносити ці витрати на рахунок споживача;

– все більше малих пекарень буде закрито, а сектор промислового виробництва хліба буде продовжувати зростати.

І, безперечно, майбутнє хлібопекарської промисловості буде і далі визначати такий найвагомійший фактор, як зручність для споживача.

Особливості розвитку хлібопекарської галузі в Україні

Найактуальнішим соціально-економічним завданням на сьогодні є створення в Україні необхідних умов для становлення та стабільної роботи продовольчого ринку, що дасть змогу задовольнити потреби населення в основних продуктах харчування щоденного попиту, і зокрема, в хлібі та хлібобулочній продукції.

Хліб та хлібобулочна продукція є одним з основних і масових продуктів харчування, що споживається всіма категоріями населення незалежно від місця проживання, статі, соціального статусу, рівня доходів.

Виняткова роль хлібу у раціоні харчування людини, його соціальна значущість накладають свій відбиток на функціонування ринку хлібобулочних виробів як складової українського продовольчого ринку.

Ринкова економіка орієнтована на споживача, а виробництво і пропозиція в ній так або інакше підпорядковуються закономірностям та специфічним особливостям формування споживчого попиту, хоча, безумовно вплив тут взаємний. Ініціатива в організації виробництва та пропозиції нових товарів, активне просування їх на ринок можуть сприяти виникненню та розвитку попиту на ці товари. Таким чином, під час дослідження ринку основна увага повинна приділятися таким визначальним його ознакам, як попит і пропозиція [2].

Особливості розвитку хлібопекарської промисловості кожної країни значною мірою залежить з одного боку від природної потреби населення у споживанні відповідної продукції, з іншого від існуючих умов

					БЕП-31.13.002.КРБ	Лист
						36
Лист	№ докум.	Підпись				

господарювання, а також наскільки є ефективною система використуваних економічних методів управління оборотними засобами.

На основі даних Держкомстату України у 2021 році вітчизняна харчова промисловість виробила продукції на 166,61 млрд грн, з яких питома вага хлібопекарської продукції склала 14,68 млрд грн, що становить 8,81 % від загального обсягу це свідчить про те, що сьогодні вона на сьогодні вона займає не останнє місце в АПК України.

У споживчому кошику середньостатистичного українця хлібобулочна продукція займає одну з основних позицій, що становить в середньому 8,81 % від загальних витрат на харчування, дана продукція займає четверте місце після молочних продуктів, м'яса та м'ясопродуктів та виробництва олії та тваринних жирів, що свідчить про те що обсяги споживання даної продукції достатньо високі, а отже попит стабільний, в порівнянні з 2010 та 2009 роками ці показники становили 14,8 % та 15,1 % відповідно, що говорить про зростання попиту на хлібобулочну продукцію.

Великих змін в уподобаннях споживача не відбувається (якщо казати про продукцію великих комбінатів і хлібозаводів). Ринок хлібу в Україні взагалі є доволі консервативним. Стосовно основного хлібного портфелю попит українців традиційний: більше 50 % продажів припадає на пшеничні та житньо- пшеничні сорти як-от хліб український та батон.

Поряд з випуском класичної продукції в цьому році помітне поживлення у групі заварних сортів хліба. Раніше коливання мали сезонний характер (заварний хліб в основному використовували при виготовленні квасу), сьогодні ж відбувається постійне зростання попиту на цю групу.

По нашій продукції попит у Вінницької області такий:

- пшеничний (вищий сорт/батон) - 43 %
- пшеничний 1 -2 сорт («Традиційний») - 10 %
- житньо-пшеничний («Український») - 23 %
- житньо-пшеничний заварний («Білоруський», «Виницький заварний», «Бородянський») - 13 %.

									Лист
									37
	Лист	№ докум.	Підпись						

БЕП-31.13.002.КРБ

Але сьогодні майже всі мережеві магазини вносять корективи у цю статистику продукцією своїх міні-пекарень. Це дуже модні зараз «поліпшені» хліби, «функціональні» хліби для здоров'я. Компанія також може їх виробляти, але в цьому сегменті ми не маємо доступу до точок продажу.

Що стосується причин тенденції до зниження обсягів споживання, то існують різні думки основними чинниками були відзначені наступні:

- адміністративне регулювання й стримування цін на хліб, що виробляється промисловими хлібозаводами;
- відсутність державної підтримки промислових виробників хліба;
- конкурентні переваги виробників хліба, що оподатковуються за спрощеною системою;
- зміна смаків споживачів;
- зменшення кількості населення;
- імпорт заморожених хлібних напівфабрикатів;
- вихід частини хлібобулочного ринку в «тінь» що позначається на його якості та цінній політиці (за різними оцінками приблизно 40-60 %).

Як наслідок, тенденція до скорочення обсягів виробництва хліба та хлібобулочних виробів, що виробляються промисловими хлібопекарськими підприємствами, поглиблюється. Так, за даними Державної служби статистики, за 4 місяці 2021 року в Україні було вироблено хлібобулочних виробів на 5 відсотків менше, ніж у відповідному періоді минулого року. Кількість хлібопекарських підприємств, що звітують перед органами статистики, із року в рік зменшується.

Співставлення фактичних обсягів виробництва і фактичних обсягів споживання хліба та хлібобулочних виробів свідчить, що 37 відсотків зазначеної продукції виробляється промисловими хлібозаводами. 63 відсотки обсягів споживання залишаються поза статистичною звітністю. І ця частка щороку збільшується.

Фактори, що впливають на обсяг попиту на хліб

Група чинників	Детермінанти попиту	Спрямованість впливу на попит	
1. Цінові	зниження ціни	майже не впливає на обсяги споживання	
	підвищення ціни	майже не впливає на обсяги споживання	
	порівняна вартість хліба з іншими продуктами	доступність в ціновому відношенні впливає на збільшення обсягів споживання	
	зростання цін на продовольчі товари	зумовлює збільшення обсягу попиту	
2. Нецінові			
2.1 соціально-економічні	рівень пропозиції	зменшення пропозиції (або фактор очікування) впливає на збільшення обсягу попиту	
	структура та якість пропозиції	впливає на зниження рівня споживання одних видів продукції та на підвищення споживання інших; висока якість продукції впливає на збільшення кількості споживання хлібобулочних виробів	
	рівень доходів населення	зниження реальних доходів населення зумовлює збільшення споживання хліба	
	рівень безробіття	підвищення рівня безробіття зумовлює збільшенню попиту	
	характер трудової діяльності	збільшення інтенсивності трудової діяльності призводить до збільшення обсягів споживання хліба	
	2.2 мотиваційні	стратегія маркетингу виробників та продавців продукції	здійснює позитивний вплив на попит
		реклама	здійснює позитивний вплив
імідж підприємств-виробників та підприємств-продавців		сприяє формуванню постійного попиту та контингенту покупців	
2.3 організаційні	доступність придбання (організація процесу товароруку)	позитивно впливає на попит	
	стан організації торгівлі	високий рівень організації торгівлі зумовлює збільшення обсягу попиту	
2.4 демографічні	чисельність населення	скорочення чисельності населення призводить до зниження попиту	
	статеві-віковий склад населення	зумовлює структуру споживання та попит на хліб	

Група чинників	Детермінанти попиту	Спрямованість впливу на попит
	співвідношення між сільським та міським населенням	в містах попит на хліб менший, ніж в сільській місцевості
	міграція населення	зумовлює збільшення попиту в місцях міграції
	рівень виховання та освіти	впливає на структуру попиту
2.5 медично-біологічні	раціональні норми споживання хліба	впливають на оптимальну структуру споживання
	стан здоров'я населення	зумовлює обмеження споживання одних видів продукції та на підвищення споживання інших
	культура споживання та формування умов здорового образу життя	сприяє перегляду структури споживання
	рівень споживання білка та калорійність їжі	споживання висококалорійної їжі зумовлює зменшення споживання хлібобулочної продукції
2.6 національно-історичні	національний склад населення	впливає на структуру споживання хлібобулочної продукції
	традиції	зумовлюють збільшення обсягу попиту у святкові дні
2.7 природнокліматичні	час року	в літній період попит на хліб менший, ніж в зимній
	кліматичні умови	погіршення кліматичних умов сприяє підвищенню попиту на хліб

Таким чином, усе різноманіття факторів, що здійснюють вплив на обсяг попиту на хліб та хлібобулочні вироби, за характером впливу можна розділити на 3 групи: фактори, які майже не впливають на обсяги споживання хліба; фактори, що зумовлюють підвищення обсягу попиту на хліб; фактори, що впливають на зниження рівня споживання хлібобулочної продукції.

Знання про напрям та силу впливу факторів дасть змогу підприємствам-товаровиробникам управляти формуванням виробничої програми.

На сьогоднішній день розроблено Проект Загальнодержавної програми розвитку конкуренції в Україні на 2013-2023 роки та проект плану

Високу якість продукції забезпечують новітні технологічні розробки як спеціалістів ТОВ «Тростянецьхліб», так і передові технологічні надбання інших виробників. Суворий контроль за якістю продукції забезпечує виробнича лабораторія підприємства.

Великий попит мають нові види хлібобулочних виробів, зокрема хліб житній з родзинками, хліб «Астрі», хліб соняшниковий, хліб «Прутський», хліб цибулевий, рогалики по-домашньому, заготовка на піцу та ін.. Особливу славу підприємству принесли фірмові тростянецькі короваї, про які добрі відгуки лунали не тільки з Тростянецького й сусідніх районів (м. Вінниця та м. Києва), а також Росії, США, Ізраїлю, Італію, Бельгії та Польщі.

Тростянецький хлібокомбінат розташований на окраїні міста Тростянець. Головним корпусом комбінату – одноповерхова споруда, де розміщені: тістороздрільне і пічне відділення, котельна установка, електрощитові, гардеробна, їдальня, кабінет адміністративного персоналу та інше. Головний корпус являє собою виробничий корпус.

Площа району складає 11,27 кв. км.

Населення на 01.01.2021р. – 12135 людини.

Тростянецький район займає вигідне економічно-географічне положення в області. Це пояснюється тим, що район розташований недалеко від великого міста обласного значення – Вінниця.

Територія комбінату обгороджена металевим забором. Будинок комбінату одноповерховий без підвалу. У будинку розташовані адміністративно-побудові приміщення для персоналу, склад борошна, склад готової продукції, пекарня. Адміністративно – побутові приміщення для персоналу призначені для управлінського персоналу. Склад борошна призначений для зберігання борошна в насипному виді, а на складі готової продукції зберігаються хлібобулочні вироби до відвантаження в торговельні крамниці. До складу приміщення пекарні входять: відділення для приготування рідких дріжджів, опари, закваски й тіста, відділення розділення тіста, а також охолоджене відділення.

									Лист
									43
	Лист	№ докум.	Підпись						

БЕП-31.13.002.КРБ

Персонал підприємства

Середньооблікова чисельність персоналу за поточний рік складає 71 особа.

1. Директор	1
2. Зав. виробництвом	1
3. Технологи	2
4. Гол. інженер	1
5. Інженер	1
6. Лаборант	2
7. Механік	2
8. Зав. складом матеріалів	1
9. Кладовщик гот. продукції	3
10. Ст. бухгалтер	1
11. Бухгалтер	1
12. Рахівник	1
13. Касир	1
14. Робітники хлібопекарні, робітники цехів	30
15. Робітники прилавоків	4
16. Водії	6
17. Сторож	2
18. Інший трудовий персонал	11

Взагалі працюючих 71 чоловік.

Фонд оплати праці за попередній рік складає 1099,67 тис.грн., а за поточний рік 1380 тис.грн. По зрівнянню з попереднім роком фонд оплати праці збільшився на 220,80 тис.грн.

Організаційна структура управління

Сучасні умови і задачі розвитку народного господарства пред'являють нові вимоги до керівних кадрів, зобов'язують оволодіти методами економічного керівництва, вести боротьбу проти формального адміністрування, використовувати новітні дані науки управління, добиватися скорочення управлінського апарату. Система управління підприємством є одним із суттєвих факторів у розвитку виробництва та в більшості визначає технічний прогрес вдосконалення організації виробництва.

Власна торгівельна мережа, що включає в себе 2 магазину і 3 діючих кіосків в м. Тростянці і є прямим каналом збуту.

Виробничі засоби підприємства

Виробнича структура підприємства визначається складом його виробничих ланок і формою її взаємозв'язку при здійсненні виробничих процесів. Виробничі підрозділи підприємства – заводи, цеха, ділянки, лабораторії – забезпечують процес виготовлення продукції, послуг. В процес виготовлення продукції входить розробка, виробництво, контрольні перевірки і випробування продукції на основних етапах виготовлення, контроль якості. Сюди належать підрозділи ремонту, а також виробіток енергії для технологічних цілей.

Визначну роль при розміщенні хлібокомбінату відіграє середній радіус доставки готової продукції до споживачів. При цьому необхідно враховувати кліматичні умови та стан транспортного забезпечення району.

Також дане розміщення комбінату обумовлюється тим, що смт. Тростянець є адміністративним центром району та розташований недалеко від баз забезпечення мукою та допливом.

Інженерним забезпеченням заводу передбачено наявність таких нових будинків і споруд:

1. Хлібзавод з трьома печами ФТЛ – 2 з установкою для безтарного збереження муки Е-76-12/Е-66-5/73
2. Адміністративно-побутовий корпус Е-66-5/73
3. Вагова зі складом Е-68-57
4. Прохідна Е-58-57
5. Трансформаторна підстанція
6. Приміщення для збереження мазуту на 50 кубічних метрів Е-71-21/76
7. Резервуари запасу води ємністю 100 кубічних метрів
8. Пожежні резервуари 2*160 м.куб. 901-4-18
9. Насосна – 35 м.куб./год. Е-68-57

Територія усього хлібокомбінату знаходиться у південно-західній частині смт. Тростянець, в промисловій зоні та у 200 метрах від молокозаводу.

Доставка муки на хлібокомбінат передбачається мукою возами з аерозольною транспортуванням у силосі на зберігання, автомуковозами. Мука також можна приймати у мішках. Загальна ємкість бункерного складу для зберігання муки – 150т(6 силосів). Основні джерела сировини – Вінниця, мелькомбінат.

Виробничий корпус має центральне опалення низького тиску 0,7 атм.

Система опалення двоохтрубна з верхньою розводкою, прокладка стояків – відкрита. Вентиляція притоков – витяжна з механічним побудженням та природна вентиляція. Адміністративно-побутовий корпус має водяну систему опалення, двоохтрубну з нижньою розводкою. Тривалість періоду опалення – 166 днів. Робота котельної передбачається на рідкому паливі. Димова труба розташована у зоні переважно північних вітрів, що виключає можливості потрапляння диму у сторону міста, що розташований на сході. З метою поглинання шкідливих викидів, які при рідкому паливі незначні, передбачено насадження зеленої зони. Доставка палива здійснюється автоцистернами.

На основі розглянутих матеріалів у даному розділі можна зробити висновки, що на даний час хлібопекарська промисловість все більше набирає обертів в своєму розвитку як Україні, так і за її межами.

Основною метою підприємства ТОВ «Тростянецьхліб» є повне забезпечення потреб споживачів у хлібопекарській промисловості.

Підприємство має багато постійних споживачів – партнерів, що свідчить про стійке становище на ринку в Україні. Продукція комбінату завжди вигідно відрізнялася від продукції конкурентів високою якістю. В своїй господарській діяльності підприємство притримується принципів чесності, відкритості, конструктивності в роботі за своїми партнерами.

					БЕП-31.13.002.КРБ	Лист
						47
	Лист	№ докум.	Підпись			

виробленої продукції. Це свідчить про більш якісне використання виробничої потужності шляхом більшого навантаження та збільшення обсягу виробництва.

Аналіз обсягу випуску продукції

Для аналізу обсягу випуску продукції в натуральному й вартісному вираженні складемо аналітичну таблицю 2.4.

Для заповнення таблиці використаємо дані форми №1-П (річна) – «Звіт підприємства по продукції». При складанні таблиці слід пам'ятати, що порівняні ціни – це оптові ціни товаровиробника (без ПДВ й акцизного збору), які склалися за станом на перше січня звітного року.

Таблиця 2.4

Виробництво продукції в натуральному й вартісному вираженні

Показники	Попередній рік	Звітний Рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ й акцизного збору):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн.	2952,27	3897,4	945,13	32,01
- у порівняних цінах, тис. грн.	2952,27	3747,93	795,66	26,96
2. Фактично вироблено продукції, (натур. од.)	1335,4	1695,3	71,98	26,95

Як можна побачити з даних табл. 1.1. аналіз випуску продукції методом порівняння обсягів виробництва продукції у вартісному й натуральному вираженні протягом двох років показує, що в звітному році порівняно з попереднім збільшється обсяг виробництва у діючих оптових цінах підприємства на 945,13 тис.грн., або на 32,01 %. Це збільшення відбулось за рахунок зросту випуску продукції в натуральному вираженні на 71,98 тонн або на 26,95%. Крім того, на збільшення обсягу виробництва в вартісному вираженні не спричинило змінення структури виробленої продукції та змінення цін на продукцію. Темп зросту обсягу продукції у порівняльних цінах(26,95%) дорівнює темпу зростання обсягу продукції у

натуральному вираженні(26,95%), що значить, що в структурі виробництва частки більш коштовної та дешевої продукції залишились без змін. Зріст обсягу виробленої продукції є позитивною характеристикою та свідчить про те, що продукція підприємства має попит на ринку та підприємство має можливість розширення діяльності.

Аналіз факторів, які впливають на зміну обсягу виробництва продукції

Для визначення факторів, які впливають на зміну обсягу виробництва продукції, складаємо аналітичну таблицю 2.5.

Методом факторного аналізу розраховуємо вплив на зміну обсягу виробленої промислової продукції в порівняних цінах зміни фактичного обсягу виробництва продукції в натуральному вимірі, середньої оптової ціни однієї натуральної одиниці продукції:

$$ПП_{\Pi} = ВП * Ц$$

Вплив зміни фактичного обсягу виробництва продукції в натуральному вимірі на зміну обсягу виробленої промислової продукції в порівняних цінах становить:

$$\Delta ПП_{\Pi}(ВП) = (ВП_{\Pi} - ВП_{з}) * Ц_{з}$$

Вплив зміни середньої оптової ціни однієї натуральної одиниці продукції на зміну обсягу виробленої промислової продукції в порівняних цінах становить:

$$\Delta ПП_{\Pi}(Ц) = ВП_{\Pi} * (Ц_{\Pi} - Ц_{з})$$

Загальний вплив факторів на зміну обсягу виробленої промислової продукції в порівняних цінах становить:

$$\Delta ПП_{\Pi} = \Delta ПП(ВП) + \Delta ПП(Ц)$$

або

$$\Delta ПП_{\Pi} = ПП_{\Pi} - ПП_{з}$$

Розрахуємо показники:

$$\Delta ПП (ВП) = (1695,3 - 1335,4) * 2,21 = 795,66 \text{ тис.грн.}$$

$$\Delta ПП (Ц) = 1695,3 * (2,21-2,21) = 0 \text{ тис.грн.}$$

					БЕП-31.13.002.КРБ	Лист
						51
Лист	№ докум.	Підпись				

або,

$$\Delta\Pi\Pi = 795,66 + 0 = 795,66 \text{ тис. грн.}$$

Таблиця 2.5.

Вплив зміни середньої оптової ціни й фактичного випуску продукції в натуральних одиницях на обсяг виробництва продукції в порівняних цінах

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення		
			усього	у тому числі за рахунок	
				ВП	Ц
1. Обсяг виробленої промислової продукції в порівняних цінах (без ПДВ й акцизного збору) (ППп), тис. грн.	2952,27	3747,93	795,66	795,66	0
2. Фактично вироблено продукції (ВП), тонн	267,08	339,06	71,98	795,66	×
3. Середня оптова ціна 1 тонни (Ц), тис. грн.	11,05	11,49	0	×	0

Обсяг виробленої промислової продукції в порівняльних цінах збільшився в звітний рік порівняно з попереднім роком на 795,66 тис. грн., обсяг фактично виробленої продукції в натуральному вираженні збільшився на 71,98 тонн, середня оптова ціна на 1 тонну продукції залишилась без змін.

Як бачимо з розрахунків, ці фактори позитивно вплинули на збільшення випуску продукції:

- збільшення обсягу виробництва продукції в натуральному вираженні привело к зросту випуску в діючих оптових цінах на 795,66 тис.грн.;

Це свідчить, що зріст випуску продукції в вартісному вираженні пройшов за рахунок збільшення випуску продукції.

Аналіз реалізації продукції

Реалізація продукції – важливий заключний етап кругообігу коштів підприємства. Для аналізу реалізації продукції використаємо дані форми №1- підприємництво.

Для аналізу реалізації продукції складемо аналітичну таблицю 2.6.

Співвідношення обсягу реалізованої й виробленої продукції

Показники	Попередній рік	Звітний Рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1. Обсяг виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства (без ПДВ й акцизного збору), тис. грн.	2952,27	3897,4	945,13	32,01
2. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ й акцизного збору), тис. грн.	3069	3958	889	28,97
3. Відхилення обсягу реалізації від обсягу виробництва, тис. грн.	-116,73	-60,6	53,13	3,05

І в попередньому і в звітному році підприємство вдалось реалізувати усю вироблену продукцію по цінам вище дійсних оптових цін підприємства. При цьому, якщо в попередньому році відхилення обсягу реалізації від обсягу виробництва було більше на 116,73 тис.грн., то в звітному році відхилення збільшилось до 60,6 тис.грн., не зважаючи на збільшення обсягу виробленої продукції в діючих оптових цінах підприємства. Це свідчить, як о добрій роботі відділу збуту, так і о вірної виробничої програми, та збільшені діючих цін в послідуочі роки.

Аналіз основних засобів

Джерела інформації для аналізу динаміки, структури й ефективності використання основних засобів: форма №11-ОЗ «Звіт про наявність і рух основних засобів, амортизації», форма №1 «Баланс», форма №2 «Звіт про фінансові результати», форма №1-П (річна) - «Звіт підприємства по продукції»

Аналіз ефективності використання основних засобів основного виду діяльності

Ефективність використання основних засобів характеризується такими показниками:

Фондовіддача (ФВ):

					БЕП-31.13.002.КРБ	Лист
Лист	№ докум.	Підпись				53

$$\Phi_{В} = \text{ПП}_{\text{П}} / \text{ОЗ},$$

де $\text{ПП}_{\text{П}}$ – обсяг виробленої промислової продукції в порівнянних цінах (без ПДВ й акцизного збору);

ОЗ – середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності за період.

$$\Phi_{В} \text{ попередній рік} = 2952,27 / 1218,60 = 2,42$$

$$\Phi_{В} \text{ звітний рік} = 3747,93 / 1328,10 = 2,82$$

Фондоємність ($\Phi_{Е}$):

$$\Phi_{Е} = \text{ОЗ} / \text{ПП}_{\text{С}}.$$

$$\Phi_{Е} \text{ попередній рік} = 1218,60 / 2952,27 = 0,41$$

$$\Phi_{Е} \text{ звітний рік} = 1328,10 / 3747,93 = 0,35$$

Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності для цілей дипломного проекту розраховується як середньоарифметична вартість:

$$\text{ОЗ} = (\text{ОЗ}_{\text{ГР}} + \text{ОЗ}_{\text{КР}}) / 2.$$

Джерелом інформації для розрахунку є дані форми №11-ОЗ.

Аналіз показників ефективності використання основних засобів основного виду діяльності проводимо методом порівняння фактичного їхнього рівня в звітному році з аналогічними показниками в попередньому році. Для аналізу складаємо аналітичну таблицю 2.7.

Таблиця 2.7

Показники ефективності використання основних засобів основного виду діяльності

Показник	Попередній рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
1. Обсяг виробленої промислової продукції в порівнянних цінах (без ПДВ й акцизного збору), тис. грн.	2952,27	3747,93	795,66
2. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн.	1218,60	1328,10	109,5
3. Фондовіддача, грн./грн	2,42	2,82	0,40
4. Фондоємність, грн./грн	0,41	0,35	-0,06

У звітному році, в порівнянні з попереднім, ефективність використання основних засобів основного виду діяльності зросла: на кожну гривну вартості основних засобів випуск продукції збільшився на 40 копійок. Фондомісткість основних засобів основного виду діяльності зменшилася на 6 копійок з розрахунку на 1 гривну випуску продукції, що також свідчить про підвищення ефективності використання основних засобів основного виду діяльності.

Аналіз динаміки, структури й ефективності використання оборотних коштів

Джерела інформації для аналізу динаміки, структури й ефективності використання оборотних коштів: форма №1 «Баланс», форма №2 «Звіт про фінансові результати», форма №1-П (річна) - «Звіт підприємства по продукції».

Аналіз ефективності використання оборотних коштів

Ефективність використання оборотних коштів характеризується показниками оборотності оборотних коштів.

Для вивчення оборотності оборотних коштів розрахуємо такі показники:

Коефіцієнт оборотності оборотних коштів:

$$K_o = \text{РП} / \text{ОК},$$

де РП – обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ й акцизного збору), тис. грн.;

ОК – середній залишок оборотних коштів, тис. грн.

Середній залишок оборотних коштів розрахуємо як середньоарифметична сума другого й третього розділу активу балансу на початок і кінець року.

Швидкість одного обороту оборотних коштів:

$$T_{\text{об}} = \text{Д} / K_o,$$

де Д – кількість днів у періоді, за який розраховується оборотність оборотних коштів (Д за рік = 360 днів).

Коефіцієнт закріплення оборотних коштів:

					БЕП-31.13.002.КРБ	Лист
						55
	Лист	№ докум.	Підпись			

$K_3 = OK / RP.$

Для аналізу зміни оборотності оборотних коштів складемо таблицю 2.8.

Таблиця 2.8

Показники оборотності оборотних коштів

Показник	Попередній рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
1. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ й акцизного збору), тис. грн.	3683	4750	1067
2. Середній залишок оборотних коштів, тис. грн.	292,35	388,5	96,15
3. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	12,60	12,23	-0,37
4. Швидкість одного обороту оборотних коштів, днів	28,58	29,44	0,87
5. Коефіцієнт закріплення оборотних коштів	0,079	0,082	0,002

У звітному році в порівнянні з попереднім оборотність оборотних коштів сповільнилася на 0,37 звороту, швидкість одного звороту збільшилася на 0,87 дня, коефіцієнт закріплення оборотних коштів збільшився на 0,002. Уповільнення оборотності сприяє зайнятості оборотних коштів, що не дає можливості підприємству без додаткового залучення фінансових ресурсів збільшувати обсяг виробництва.

Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів

Для оцінки ефективності використання матеріальних ресурсів розрахуємо такі показники:

Матеріаловіддача – відношення обсягу виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства (ПП) до суми матеріальних витрат (МВ).

$$M_B = ПП / МВ$$

Матеріалоємність – відношення суми матеріальних витрат до обсягу виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства.

$$M_C = МВ / ПП$$

Методом факторного аналізу розрахуємо вплив на зміну обсягу виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства зміни суми матеріальних витрат і матеріаловіддачі.

$$\text{ПП} = \text{МВ} * \text{М}_\text{В}$$

Вплив зміни суми матеріальних витрат на зміну обсягу виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства становить:

$$\Delta\text{ПП}(\text{МВ}) = (\text{МВ}_\text{П} - \text{МВ}_\text{З}) * \text{М}_\text{В}_\text{З}$$

$$\Delta\text{ПП}(\text{МВ}) = (2363,6 - 1662,6) * 1,7757 = 1244,60 \text{ тис.грн.}$$

Вплив зміни матеріаловіддачі на зміну обсягу виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства становить:

$$\Delta\text{ПП}(\text{М}_\text{В}) = \text{МВ}_\text{П} * (\text{М}_\text{В}_\text{П} - \text{М}_\text{В}_\text{З})$$

$$\Delta\text{ПП}(\text{М}_\text{В}) = 2363,6 * (1,6490 - 1,7757) = - 299,47 \text{ тис.грн.}$$

Загальний вплив факторів на зміну обсягу виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства становить:

$$\Delta\text{ПП} = \Delta\text{ПП}(\text{МВ}) + \Delta\text{ПП}(\text{М}_\text{В}),$$

$$\Delta\text{ПП} = 1244,60 + (-299,47) = 945,13 \text{ тис.грн.}$$

або

$$\Delta\text{ПП} = \text{ПП}_\text{П} - \text{ПП}_\text{Н}$$

$$\Delta\text{ПП} = 3897,40 - 2952,27 = 945,13 \text{ тис.грн.}$$

Значення показників ефективності використання сировини й матеріалів представимо у вигляді таблиці 2.9.

					БЕП-31.13.002.КРБ	Лист
						57
Лист	№ докум.	Підпись				

Показники ефективності використання сировини й матеріалів

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення		
			усього	у тому числі за рахунок	
				МВ	МВ
1. Обсяг виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства (без ПДВ й акцизного збору), тис. грн	2952,27	3897,4	945,13	1244,60	-299,47
2. Матеріальні витрати, тис. грн.	1662,6	2363,6	701	1244,60	x
3. Матеріаловіддача, грн/грн	1,7757	1,6490	-0,1267	X	-299,47
4. Матеріалоємність, грн/грн	0,56	0,61	0,05	x	x

Матеріальні витрати в звітному році зросли в порівнянні з попереднім на 701 тис.грн., при цьому показники використання матеріальних ресурсів погіршали: матеріалоотдача знизилася на 0,1267 грн./грн.. Збільшення матеріаломісткості привело до зниження об'єму виробленої промислової продукції в оптових цінах 299,47 тис.грн, що діяли., збільшення матеріальних витрат привело до збільшення об'єму виробленої промислової продукції в оптових цінах, що діяли, на 1244,60 тис.грн.

Аналіз забезпечення підприємства трудовими ресурсами й ефективності їхнього використання

Джерела інформації для аналізу забезпеченості підприємства трудовими ресурсами й ефективності їхнього використання: форма №1-ПВ «Звіт підприємства з праці», форма №3-ПВ «Звіт про використання робочого часу», форма №1-П (річна) – «Звіт підприємства по продукції», дані обліку відділу кадрів підприємства по професіях і кваліфікації.

Аналіз собівартості продукції й витрат на виробництво

Для аналізу використовують: форму №2 «Звіт про фінансові результати», форму №1-підприємництво, калькуляції собівартості окремих видів продукції.

Аналіз витрат на виробництво за елементами витрат

										Лист
										58
	Лист	№ докум.	Підпись							

Аналіз проводять методом порівняння фактичної питомої ваги кожного елемента витрат на виробництво з питомою вагою в попередньому році.

Для цього за даними форми №1-підприємство, складемо аналітичну таблицю 2.10

Таблиця 2.10

Структура витрат на виробництво

Елементи витрат	Абсолютне значення, тис. грн		Структура, %		Відхилення	
	Попередній рік	Звітний рік	Попередній рік	Звітний рік	Абсолютного значення	Структури
1. Матеріальні витрати	1563	2166	54,22	57,6	703	3,38
2. Витрати на оплату праці	857,8	1080	29,75	28,73	222,2	-1,02
3. Відрахування на соціальні заходи (ЄСВ)	241,4	300	8,37	7,98	58,6	-0,39
4. Амортизація	141,1	132	4,89	3,51	-9,1	-1,38
5. Інші операційні витрати	80	82	2,77	2,18	2	-0,59
Усього	2883,3	3760	100	100	876,6	X

Виробництво продукції на даному підприємстві є матеріаломістким: питома вага матеріальних витрат в попередньому році складає 54,22%, а в звітному збільшується до 57,6%., це пов'язано із зміною структури випуску продукції, із зростанням цін на сировині. Витрати на оплату праці складають 29,75% в попередньому році і знижуються до 28,73% в подальшому, таке зменшення може привести до зниження мотивації персоналу. Витрат засобів праці припадає на частку всього 4,89% в попередньому році і 3,51% в звітному, зменшення питомої ваги амортизації в структурі витрат пов'язане з не введенням в експлуатацію в звітному році нових основних засобів, що покличе за собою знос обладнання та можливий спад виробничих потужностей. Загальна сума витрат на виробництво зросла на 703 тис.грн.

Аналіз витрат на одну гривню виробленої продукції

Показник витрат на 1 гривню продукції вказує на прямий зв'язок між собівартістю й прибутком. Витрати на одну гривню продукції

Чистий прибуток підприємства в звітному році зменшився на 16 тис.грн. або на 39,02% в порівнянні з попереднім роком. Це сталося, перш за все, за рахунок збільшення собівартості продукції на 849 тис.грн. або 30,27% і порівняно менший чистий дохід(виручка) від реалізації продукції на 28,97%, і збільшенням інших операційних витрат на 61 тис.грн. або 29,9 % що значно зменшив фінансові результати від операційної діяльності.

Аналіз показників рентабельності

Рентабельність – це відносний показник економічної ефективності, що порівнює отриманий ефект із витратами або ресурсами, використаними для досягнення цього ефекту.

Залежно від того, із чим порівнюється показник прибутку, виділяють такі види рентабельності:

Рентабельність капіталу:

$$R_K = \text{Чистий прибуток} * 100\% / \text{Середньорічна величина капіталу}$$

$$R_{K \text{ попередній рік}} = 41 * 100\% / 1057 = 3,88 \%$$

$$R_{K \text{ звітний рік}} = 25 * 100 \% / 1083 = 2,31 \%$$

Рентабельність власного капіталу:

$$R_{BK} = \text{Чистий прибуток} * 100\% / \text{Середньорічна величина власного капіталу}$$

Таблиця 2.12

Оцінка фінансових результатів підприємства

Найменування статей	Абсолютне значення		Відхилення	
	Попередній рік	Звітний рік	Абсолютне	Відносне
Чистий дохід (виторг) від реалізації продукції	3069	3958	889	28,97
Собівартість реалізованої продукції (040)	2805	3654	849	30,27
Валовий прибуток (збиток)	264	304	40	15,15
Інші операційні доходи	1	1	0	0
Інші операційні витрати	204	265	61	29,9
Фінансові результати від операційної діяльності (прибуток або збиток)	61	40	-21	-34,43
Інші доходи	-	-	-	-
Інші витрати	-	-	-	-

Фінансові результати від звичайної діяльності до оподатковування (прибуток або збиток)	61	40	-21	-34,43
Податок на прибуток від звичайної діяльності	20	15	-5	-25
Фінансові результати від звичайної діяльності (прибуток або збиток)	41	25	-16	-39,02
Чистий прибуток (збиток)	41	25	-16	-39,02

$$P_{\text{ВК попередній рік}} = 41 * 100\% / 1012 = 4,06 \%;$$

$$P_{\text{ВК звітний рік}} = 25 * 100 \% / 1053 = 2,37 \%.$$

Рентабельність продажів:

$$P_{\text{ПРОДАЖІВ}} = \text{Чистий прибуток} * 100\% / \text{Чистий дохід від реалізації}$$

$$P_{\text{ПРОДАЖІВ попередній рік}} = 41 * 100\% / 3069 = 1,34 \%;$$

$$P_{\text{ПРОДАЖІВ звітний рік}} = 25 * 100 \% / 3958 = 0,63 \%.$$

У процесі аналізу необхідно вивчити динаміку перерахованих вище показників рентабельності. Для аналізованого підприємства коефіцієнти рентабельності зведемо в таблицю 2.13.

Таблиця 2.13

Коефіцієнти рентабельності

Показник	Попередній рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
Рентабельність капіталу	3,88	2,31	-1,57
Рентабельність власного капіталу	4,06	2,37	-1,69
Рентабельність продажів	1,34	0,63	-0,71

Показники рентабельності капіталу і власного капіталу знаходяться на досить низькому рівні. Негативним є їх зменшення в динаміці, це свідчить про зменшення інвестиційної привабливості підприємства і пониження ефективності вкладень. Негативною характеристикою діяльності підприємства є пониження рентабельності продажів.

Таблиця 2.14

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства ТОВ «Тростянецьхліб»

					БЕП-31.13.002.КРБ	Лист
						62
Лист	№ докум.	Підпись				

Показник	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1. Середньорічна виробнича потужність, т	500	500	0	0
2. Фактично вироблено продукції, т	267,08	339,06	71,98	26,95
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,53	0,68	0,14	26,95
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ й акцизного збору):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	2952,27	3897,40	945,13	32,01
- у порівнянних цінах, тис. грн.	2952,27	3747,93	795,66	26,95
5. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн.	1218,60	1328,10	109,5	8,99
6. Фондовіддача, грн/грн	2,42	2,82	0,40	16,52
7. Середній залишок оборотних коштів, тис. грн.	292,35	388,5	96,15	32,89
8. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, частки	12,60	12,23	-0,37	-2,94
9. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	70	71	1	1,43
10. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн. /осіб	42,18	52,79	10,61	25,16
11. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн.	2883,3	3760	876,7	30,41
12. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,98	0,96	-0,02	-2,04
13. Матеріалоємність, грн/грн	0,56	0,61	0,05	8,93
14. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	3069	3958	889	28,97
15. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	2805	3654	849	30,27
16. Чистий прибуток, тис. грн.	41	25	-16	-39,02
17. Рентабельність капіталу, %	3,88	2,31	-1,57	х
18. Рентабельність продажів, %	1,34	0,63	-0,71	х

У звітному році в порівнянні з попереднім збільшився обсяг виробленої продукції в натуральному вираженні на 71,98 тонн або 26,95%. Це збільшення вплинуло на зростання обсягу виробництва продукції в діючих оптових цінах підприємства на 945,13 тис. грн. або 32,01%.

І в попередньому, і в звітному році підприємству вдалося реалізувати всю вироблену продукцію за цінами вище діючих оптових цін підприємства. При цьому, якщо в попередньому році відхилення обсязі реалізації від обсягу

виробництва було більше на 116,73 тис.грн., то в звітному році відхилення збільшилось до 60,60 тис.грн. не дивлячись на збільшення обсягу виробленої продукції в діючих оптових цінах підприємства. Це свідчить, як про хорошу роботу відділу збуту, так і про правильність при складанні виробничої програми, та збільшення діючих цін в наступний рік.

У звітному році, порівняно з попереднім, ефективність використання основних засобів основного виду діяльності зросла: на кожну гривню вартості основних засобів випуску продукції збільшився на 53 копійок.

У звітному році в порівнянні з попереднім оборотність оборотних коштів сповільнилася на 0,37 обороту, швидкість одного обороту збільшилася на 0,87 дня, коефіцієнт закріплення оборотних коштів збільшився на 0,002. Уповільнення оборотності сприяє зайнятості оборотних коштів, що не дає можливості підприємству без додаткового залучення фінансових ресурсів збільшувати обсяг виробництва.

У звітному році, порівняно з попереднім середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу зросла на 1 людину, середньорічна вироблення одного працівника збільшилася в середньому на 10,61 тис.грн.

У звітному році в порівнянні з попереднім обсяг виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства, і витрати на виробництво продукції зросли. При цьому витрати на виробництво продукції зросли більше, ніж обсяг виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства. Витрати на 1 гривню виробленої продукції в наступному році зменшився на 2 копійок і склали 0,96 грн. Зменшення значення цього показника є позитивною характеристикою діяльності підприємства.

Чистий прибуток підприємства в наступному році зменшилася на 16 тис.грн. або на 39,02% в порівнянні з попереднім роком. Це відбулося, насамперед, за рахунок збільшення собівартості продукції на 849 тис.грн. або 30,27% і порівняно менший чистий дохід (виручка) від реалізації продукції

					БЕП-31.13.002.КРБ	Лист
						64
	Лист	№ докум.	Підпись			

на 28,97%, і збільшенням інших операційних витрат на 61 тис.грн. або 29,9% що значно зменшив фінансові результати від операційної діяльності.

Показники рентабельності капіталу і власного капіталу знаходяться на досить низькому рівні. Негативним є їх зменшення в динаміці, це свідчить про зменшення інвестиційної привабливості підприємства і зниження ефективності вкладень.

В цілому підприємство працює досить ефективно, воно вміє раціонально використовувати вироблені ресурси, при цьому підприємство має резерви підвищення ефективності господарської діяльності, реалізація яких дозволить отримати додатковий прибуток.

					БЕП-31.13.002.КРБ	Лист
						65
Лист	№ докум.	Підпись				

3. ПРОЕКТ ЗАХОДІВ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ВИЯВЛЕНИХ РЕЗЕРВІВ ВИРОБНИЦТВА

3.1. Організація виробництва нового виду продукції - бездріжджового хліба з кміном

Для виробництва нового виду хлібу на підприємстві є необхідний резерв виробничої потужності (підприємство використовує виробничу потужність на 68%) тому непотрібно впроваджувати додаткові потужності.

Інвестиційні витрати на впровадження нового виду продукції будуть складатись з приросту оборотних коштів.

Оскільки продукт для міста новий тому в перший рік планується випуск лише 17,4 тон хлібу.

Рис.3.1. Бездріжджовий хліб з кміном

Організація випуску нового виду продукції

Для виробництва нового виду хлібу на підприємстві є необхідний резерв виробничої потужності (підприємство використовує виробничу потужність тільки на 24%) тому непотрібно впроваджувати додаткові потужності. Інвестиційні витрати на впровадження нового виду продукції будуть складатись з приросту оборотних коштів.

Для виробництва вітамінізованого хлібу потрібно: вітамінізоване борошно вищого сорту, дріжджі, сіль, цукор, масло, вода, кмін.

					БЕП-31.13.003.КРБ	Лист
						66
Лист	№ докум.	Підпись				

Оскільки продукт для міста новий тому в перший рік планується випуск лише 17,4 тон хлібу.

«Бездріжджовий хліб з кміном» - це назва продукту і воно говорить саме за себе. До складу бездріжджового тіста входять всі необхідні інгредієнти за винятком дріжджів. Бездріжджовий хліб улюблений продукт лікарів-дієтологів, це ідеально збалансований продукт для спортсменів і людей намагаються скинути зайву вагу.

Бездріжджовий хліб з кміном має всі необхідні поживні речовини і ферменти для організму людини. На виробництві борошна вищих сортів, найкорисніша частина потрапляє у відходи виробництва, залишається тільки крохмаль і вуглеводи. А таке поєднання харчових речовин, сприяє накопиченню зайвих калорій і як наслідок жирів. Сучасні виробники жертвують вітамінами, відмовляючись від них на користь краси свіжоспеченого виробу. Лікарі завдяки дослідженням встановили, що постійне вживання виробів з білого борошна з використанням дріжджів, має негативний вплив на здоров'я. І згодом може приводити до захворювань серцево-судинної системи, шлунково-кишкового тракту та інших проблем. Так само до таких проблем можна віднести накопичення непотрібних організму вуглеводів.

У хлібі, виготовленому бездріжджову способом, зберігається велика кількість корисних вітамінів і ферментів, таких як РР і вітаміни групи В. Лікарі рекомендують регулярне вживання бездріжджового хліба людям з проблемною шкірою (висипом вугрів), підвищеною ламкістю нігтів і випаданням волосся. Так що всім має такі проблеми варто купити даний продукт. Виробництво хліба на бездріжджовий основі, містить у собі речовину целюлоза, регулярне вживання якого сприяє нормалізації правильної роботи кишечника. Це згодом дозволить позбутися й від зайвої ваги. Через способу виробництва такий хліб має низьку кислотність, що дозволяє знизити до мінімуму негативний вплив на стінки шлунка. А люди

страждають захворюваннями шлунково-кишкового тракту відзначали після вживання в їжу такого хліба, відсутність тяжкості і здуття живота.

Бездріжджовий хліб з кміном може зберігатися тривалий час і при цьому не втрачати своїх корисних речовин. Хліб орієнтований на людей, які піклуються про своє здоров'я, тому його виробники зазвичай вводять в тісто такі добавки, як патоку, солод, зерна, висівки, морську капусту. Тому «бездріжджовий» хліб містить набагато більше корисних речовин, ніж стандартний батон, і в цьому його незаперечна перевага.

Розрахунок інвестиційних витрат на впровадження нового виду продукції бездріжджового хлібу.

Інвестиційні витрати складаються з приросту оборотних коштів які необхідні для виробництва та реалізації продукції, з урахування коефіцієнту оборотності оборотних коштів .

По перше, необхідно розрахувати потребу в оборотних коштах за наступною формулою:

$$\Delta OK = \Delta C / K_{об},$$

де ΔOK – приріст оборотних коштів, пов'язаний з приростом обсягу виробництва,

ΔC – приріст собівартості, необхідної для випуску додаткової продукції,

$K_{об}$ – коефіцієнт оборотності оборотних коштів в році, що передував року введення новації.

$$\Delta OK = 457,11 / 12,23 = 69,92 \text{ тис. грн.}$$

Проект реалізується за рахунок власних коштів.

Згідно з проведеним маркетинговим аналізом підприємство може задовольнити попит на бездріжджовий хліб з кміном у розмірі 17,4 т. Таким чином, підприємство може підвищити обсяг виробництва на 5,13 %. Підвищення обсягу виробництва за найменуванням продукції бездріжджовий хліб з кміном.

									Лист
									68
	Лист	№ докум.	Підпись						

Річний економічний ефект від виробництва продукції (Π_2) може бути визначений за формулою:

$$\Pi = (\text{Ц}_б - \text{С}_в) * \Delta \text{ОВ} ;$$

$\text{Ц}_б$ - ціна одиниці продукції, грн;

$\text{С}_в$ - собівартість одиниці продукції, грн;

$\Delta \text{ОВ}$ - обсяг виробництва продукції, од.;

Розрахунок річного обсягу виробництва нової продукції в натуральному й вартісному вираженні представлені в таблиці.

Таблиця 3.1.

Зміни в обсязі виробництва продукції в умовно-натуральному і вартісному вираженні

Найменування продукції	Обсяг виробництва продукції (ОВ), т	Діюча оптова ціна за 1 т (Ц од), грн.	Обсяг виробництва продукції (ВП), тис.грн.
Бездріжджовий хліб з кміном	17,4	20639,80	359,13

Для формування собівартості продукції були використанні дані об'єднання Укрхлібпром (рис.3.1.) та дані калькуляції собівартості ТОВ «Тростянецьхліб».

Рис.3.2. Структура витрат на виробництво хлібобулочних виробів, %

Для аналізу собівартості 1 т продукції складемо аналітичну таблицю 3.2.

Таблиця 3.2.

Собівартість 1 т продукції

Статті витрат	Сума, грн.
1. Сировина та матеріали	7007,60
2. Основна та додаткова заробітна плата	441,44
3. Відрахування на соціальне страхування	97,12
4. Паливо та енергія на технологічні цілі	128,00
5. Загальновиробничі витрати	1424,12
6. Інші виробничі витрати	50,44
Виробнича собівартість	9217,60
8. Витати на збут	501,12
9. Адміністративні витрати	789,52
Повна собівартість	19656,96

Таблиця 3.3.

Розрахунок собівартості виробленої продукції

Найменування продукції	Обсяг виробництва продукції (ОВ), т	Собівартість за 1 т продукції (С од), грн.	Собівартість виробленої продукції (ВП), тис. грн.
Бездріжджовий хліб з кміном	17,4	19656,96	342,03

Розрахунок прибутку

Додатковий прибуток за рахунок збільшення обсягу виробництва продукції складе (П):

$$П = 359,13 - 342,03 = 17,1 \text{ тис. грн.}$$

Додатковий чистий прибуток, який залишиться в розпорядженні підприємства, складе:

$$ЧП = 17,1 - 68,57 * 0,18 = 14,02 \text{ тис. грн.}$$

Строк окупності інвестицій (Т_{ок}) розраховується по формулі:

$$Т_{ок} = I / ЧП$$

$$Т_{ок} = 27,97 / 14,02 = 2 \text{ року.}$$

3.2. Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності після впровадження заходів на ТОВ «Тростянецьхліб»

Таблиця 3.4.

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ТОВ «Тростянецьхліб» після впровадження проекту

Показник	Звітний рік	Проект	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1. Середньорічна виробнича потужність, т	500	500	0	0,00
2. Фактично вироблено продукції, т	339,06	356,46	17,4	5,13
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,68	0,71	0,03	5,13
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ й акцизного збору):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	4423,07	4782,2	359,13	8,12
- у порівнянних цінах, тис. грн.	4273,60	4632,73	359,13	8,40
5. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн.	1385,74	1385,74	0	0
6. Фондовіддача, грн/грн	3,08	3,34	0,26	8,40
7. Середній залишок оборотних коштів, тис. грн.	426,59	454,56	27,97	6,56
8. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, частки	12,37	10,65	-1,72	-13,87
9. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	71	71	0	0,00
10. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн./осіб	60,19	65,25	5,06	8,41
11. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн.	4196,52	4538,55	342,03	8,15
12. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,95	0,949	-0,001	-0,10
13. Матеріалоємність, грн/грн	0,63	0,62	-0,010	-1,59
14. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	4483,67	4842,80	359,13	8,01
15. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	4090,52	4432,55	342,03	8,36
16. Чистий прибуток, тис. грн.	97,22	111,24	14,02	14,42
17. Рентабельність продажів, %	2,17	2,30	0,13	x
18. Рентабельність продукції, %	5,40	5,5	0,1	x

Таблиця 3.5.

Вплив заходів на показники діяльності підприємства

Найменування заходів	Інвестиції, тис. грн.		
	Всього	у тому числі	
		основні засоби	оборотні активи
Організація виробництва нового виду продукції - бездріжджового хліба з кміном	27,97	x	27,97
Всього	27,97	x	27,97

Таблиця 3.6.

Вплив заходів на показники діяльності підприємства

Найменування заходів	Зміни показників діяльності підприємства (±)								
	Реалізована продукція, тис. грн.	Собівартість, тис. грн.				Прибуток від реалізації продукції, тис.грн.	Чистий прибуток, тис. грн.	Чисельність зайнятих, люд.	Строк окупності І, років
		Всього	у тому числі:						
	Матеріальні витрати		Сплата праці та єдиний соціальний внесок	Амортизаційні відрахування та витрати на утримування основних засобів					
Організація виробництва нового виду продукції - бездріжджового хліба з кміном	359,13	342,03	332,56	9,47	x	17,1	14,02	0	2
Всього	359,13	342,03	332,56	9,47	x	17,1	14,02	0	2

ВИСНОВКИ

На підставі аналізу сучасних тенденцій хлібопекарської галузі, результатів техніко-економічного аналізу виробничо-господарської діяльності ТОВ «Тростянецьхліб» ми пропонуємо виробництво нового виду продукції – «Бездріжджовий хліб з кміном».

Зміна структури харчування, погіршення екологічної обстановки, зростання шлунково-кишкових, онкологічних захворювань призводять до підвищення попиту на хлібобулочні вироби дієтичного призначення.

Вчені розробили інноваційну технологія бездріжджового хліба з кміном шляхом механічного розпушення.

Для підвищення харчової та біологічної цінності бездріжджового хліба з кміном пропонується використання натуральних багатокомпонентних борошняних зернових сумішей, до складу яких входить вітчизняне недорого сировина з багатим хімічним, мінеральним і вітамінним складом: борошно гречана, вівсяна, горохова, соєве, пшоняна, зародкові пластівці пшениці, пшеничні висівки, порошок з цукрового буряка, пивна дробина. Бездріжджовий хліб із застосуванням борошняних композитних сумішей відновлює обмін речовин, покращує кровотворення, оздоровлює організм, робить позитивний вплив на роботу серцево-судинної системи і печінки, сприяє довголіттю.

Вживання бездріжджових виробів з кміном борошняними зерновими сумішами знижує недостатність білків в їжі, яка є однією з причин підвищеної сприйнятливості організму до інфекційних захворювань, затримки розвитку зростаючого організму, порушення обміну жирів і вітамінів, діяльності нервової системи, уповільнення відновлення клітин після важких захворювань.

Він містить необхідні організму людини біологічно активні речовини (лімітуючі амінокислоти, вітаміни, мінеральні речовини) і харчові волокна (целюлози, геміцелюлози) в оптимальному вигляді і потрібних кількостях,

									Лист
									74
	Лист	№ докум.	Підпись						

надає позитивний ефект на здоров'я людини і сприяє загальному зміцненню організму.

Бездріжджовий хліб з кміном рекомендований для людей, які страждають захворюваннями шлунково-кишкового тракту, і є профілактичним продуктом в боротьбі з ожирінням, атеросклерозом, недостатнім кровотворенням; джерелом вітамінів групи В, РР і Е.

Основний споживач таких хлібобулочних виробів - люди, що виключають з раціону харчування дріжджі, а також страждають порушенням травної системи (дисбактеріоз). Дріжджовий хліб з кміном не рекомендується вживати онкологічним хворим; при гомеопатії і траволікуванні не можна харчуватися дріжджовим хлібом, тому що власна мікрофлора кишечника виробляє вітамін В12.

Запропонований захід дозволить підприємству:

- збільшити обсяг виробництва на 17,4 т;
- отримати прибуток у розмірі 17,1 тис. грн, з нього чистий прибуток 14,02 грн.

Для провадження даного заходу необхідні інвестиції які забезпечують підготовку і реалізацію проекту в сумі 27,97 тис.грн., період окупності проекту складе 2 року.

					БЕП-31.13.000.КРБ	Лист
						75
	Лист	№ докум.	Підпись			

15. Звіт про фінансові результати: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31 березня 1999 р. №87.
16. Ілляшенко С.М. Стратегічне управління інноваційною діяльністю підприємства на засадах маркетингу інновацій. / С.М. Ілляшенко. Актуальні проблеми економіки. 2020. №12(114). С. 137-139.
17. Іванілов О.С. Економіка підприємства, К. ЦУЛ 2009, 728 с.
18. Ковальчук І.В. Економіка підприємства: навч. посіб. / І.В. Ковальчук. К.: Знання, 2008. 679 с.
19. Крупська Л.П. Моя економіка: підручник для уч. 8-10 кл. / Л.П. Крупська, Л.М. Кириленко. К.: А.П.Н., 2005. 317 с.
20. Круш П.В. Внутрішній економічний механізм підприємства: посібник. / П.В. Круш, С.О. Тульчинська. К.: ЦНЛ, 2008. 206 с.
21. Мацибора В.І., Збарський В.К., Мацибора Т.В. Економіка підприємства, К Каравела 2008, 312 с.
22. Мельник Л.Г., Карінцева О.І. Економіка підприємства Суми Університет. кн. 2003, 412 с.
23. Манів З.О. Економіка підприємства: навч. посіб. / З.О. Манів, І.М. Луцький. - К.: Знання, 2004. - 580 с.
24. Мельникова В.І. Мікроекономіка: підручник. / В.І. Мельникова. - К.: ВД Професіонал, 2005. 400 с.
25. Маркетингові аспекти діяльності суб'єктів ринку хлібобулочних виробів / І. О. Соловійов, О. О. Мурзак Економіка АПК. 2019. № 2. С. 100-106.
26. Методологічні засади аналізу фінансового стану хлібопекарської підгалузі харчової промисловості України / С. Петруха, М. Колотуша Економіст. 2021. № 5. С. 1527.
27. Напрямки та ефективність підприємств хлібопродуктового комплексу/ О. Ю. Єрмаков, В. О. Герасіна Економіка АПК. 2018. № 7. С. 86-90.
28. Осипов В.И. Экономика предприятия, О Маяк 2005, 720 с.

					БЕП-31.13.000.КРБ	Лист
						77
	Лист	№ докум.	Підпись			

29. Покропивний С.Ф., Грещак М.Г., Колот В.М., Наливайко А.П. Економіка підприємства, К КНЕУ 2001, 457 с.
30. Примак Т.О. Економіка підприємства, К. Вікар 2008, 219 с.
31. Продиус Ю.И. Экономика предприятия, Х. Одиссей 2007, 416 с.
32. Пасічник В.Г. Організація виробництва: підручник. / В.Г. Пасічник. К.: ЦНЛ, 2005. 248 с.
33. Петрович Є.М. Організація виробництва: підручник. / Є.М. Петрович. К.: ЦНЛ, 2005. 336 с.
34. Петрович Й.М. Економіка підприємства: підручник. / Й.М. Петрович, А.Ф. Кіт, Г.М. Захарчин та ін. Вид. 2-ге, виправл. Л.: Магнолія плюс, 2006. 580 с.
35. Семенов А.Г. Аналіз та вдосконалення оплати праці. / А.Г. Семенов, А.І. Шарко. Держава та регіони. 2020. №6. С. 232-238.
36. Семенов Г.А. Економіка підприємства: навчальний посібник. / Г.А. Семенов. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 324 с.
37. Статистичний щорічник України за 2020 рік / Держкомстат України: За ред. О.Г. Осауленка; Відп. за вип. Н.П. Павленко. – К.: «Інформаційно-аналітичне агентство», 2020
38. Стратегія розвитку галузі / Лавров Є. М. Харчова і переробна промисловість. 2021. № 4. С. 3-12
39. Тюріна Н.М., Ведерніков М.Д., Капінос Г.І., Бабій І.В. Економіка промислового підприємства, Л. "Новий Світ-2000" 2008, 312 с.
40. Шваб Л.І. Економіка підприємства, К Каравела 2006, 584 с.
41. Швиданенко Г.О., Покрипивний С.Ф., Клименко С.М., Кукоба В.П. Економіка підприємства, К КНЕУ 2000, 248 с.
42. Шлійко А.В. Економіка підприємництва на ринку товарів і послуг: навчальний посібник. / А.В. Шлійко. К.: ЦНЛ, 2008. 376 с.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВСП «ОДЕСЬКИЙ ТЕХНІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНОЛОГІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ»

Відділення *економічне*

Кафедра *Економіки*

Освітньо - професійно програма *«Економіка»*

Спеціальність *051 «Економіка»*

Форма навчання *денна*

**ДОДАТКИ
ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

на тему: «Шляхи підвищення прибутку та рентабельності на ТОВ «Форес»»

*на здобуття ступеню першого (бакалаврського) рівня вищої
освіти*

Студентка _____ (Лахтіонова А. І.)

Керівник _____ (Яблонська Н.В.)

ОДЕСА 2022

Таблиця 1.

Фактори, що впливають на обсяг попиту на хліб

Група чинників	Детермінанти попиту	Спрямованість впливу на попит
1. Цінові	змінення ціни	майже не впливає на обсяги споживання
	порівняна вартість хліба з іншими продуктами	доступність в ціновому відношенні впливає на збільшення обсягів споживання
	зростання цін на продовольчі товари	зумовлює збільшення обсягу попиту
2. Нецінові		
2.1 соціально-економічні	рівень пропозиції	зменшення пропозиції (або фактор очікування) впливає на збільшення обсягу попиту
	структура та якість пропозиції	впливає на зниження рівня споживання одних видів продукції та на підвищення споживання інших; висока якість продукції впливає на збільшення кількості споживання хлібобулочних виробів
	рівень доходів населення	зниження реальних доходів населення зумовлює збільшення споживання хліба
	рівень безробіття	підвищення рівня безробіття зумовлює збільшенню попиту
	характер трудової діяльності	збільшення інтенсивності трудової діяльності призводить до збільшення обсягів споживання хліба
2.2 мотиваційні	стратегія маркетингу виробників та продавців продукції	здійснює позитивний вплив на попит
	реклама	здійснює позитивний вплив
	імідж підприємств-виробників та підприємств-продавців	сприяє формуванню постійного попиту та контингенту покупців
2.3 організаційні	доступність придбання (організація процесу товароруху)	позитивно впливає на попит
	стан організації торгівлі	високий рівень організації торгівлі зумовлює збільшення обсягу попиту
2.4 демографічні	чисельність населення	скорочення чисельності населення призводить до зниження попиту
	статеві-віковий склад	зумовлює структуру споживання та попит

Група чинників	Детермінанти попиту	Спрямованість впливу на попит
	населення	на хліб
	співвідношення між сільським та міським населенням	в містах попит на хліб менший, ніж в сільській місцевості
	міграція населення	зумовлює збільшення попиту в місцях міграції
	рівень виховання та освіти	впливає на структуру попиту
2.5 медично-біологічні	раціональні норми споживання хліба	впливають на оптимальну структуру споживання
	стан здоров'я населення	зумовлює обмеження споживання одних видів продукції та на підвищення споживання інших
	культура споживання та формування умов здорового образу життя	сприяє перегляду структури споживання
	рівень споживання білка та калорійність їжі	споживання висококалорійної їжі зумовлює зменшення споживання хлібобулочної продукції
2.6 національно-історичні	національний склад населення	впливає на структуру споживання хлібобулочної продукції
	традиції	зумовлюють збільшення обсягу попиту у святкові дні
2.7 природно-кліматичні	час року	в літній період попит на хліб менший, ніж в зимній
	кліматичні умови	погіршення кліматичних умов сприяє підвищенню попиту на хліб

Виробництво хліба у країнах Західної Європи за 2021 р.

Країна	Загальне виробництво хліба,	Виробництво хліба хлібозаводами	
	тис. тон	тис. тон	%
Германія	6 512,4	2 658,8	40,8
Італія	4 234,4	254,0	6,0
Франція	3 186,4	637,3	20,0
Великобританія	3 000,4	2 400,3	80,0
Іспанія	2 658,8	398,8	15,0
Нідерланди	942,4	471,2	50,0
Бельгія	720,0	180,0	25,0
Португалія	695,8	139,2	20,0
Швеція	609,8	243,6	39,9
Австрія	474,0	94,8	20,0
Інші країни	2 050,6	751,1	36,6
У с ь о г о	25 085,0	8 229,1	32,8

Таблиця 3.

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства ТОВ «Тростянецьхліб»

Показник	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1. Середньорічна виробнича потужність, т	500	500	0	0
2. Фактично вироблено продукції, т	267,08	339,06	71,98	26,95
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,53	0,68	0,14	26,95
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ й акцизного збору):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	2952,27	3897,40	945,13	32,01
- у порівнянних цінах, тис. грн.	2952,27	3747,93	795,66	26,95
5. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн.	1218,60	1328,10	109,5	8,99
6. Фондовіддача, грн/грн	2,42	2,82	0,40	16,52
7. Середній залишок оборотних коштів, тис. грн.	292,35	388,5	96,15	32,89
8. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, частки	12,60	12,23	-0,37	-2,94
9. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	70	71	1	1,43
10. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн. /осіб	42,18	52,79	10,61	25,16
11. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн.	2883,3	3760	876,7	30,41
12. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,98	0,96	-0,02	-2,04
13. Матеріалоемність, грн/грн	0,56	0,61	0,05	8,93
14. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	3069	3958	889	28,97
15. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	2805	3654	849	30,27
16. Чистий прибуток, тис. грн.	41	25	-16	-39,02
17. Рентабельність капіталу, %	3,88	2,31	-1,57	x
18. Рентабельність продажів, %	1,34	0,63	-0,71	x

Рис.1. Структура витрат на виробництво хлібобулочних виробів, %

Таблиця 4.

Інвестиції у організацію виробництва нового виду продукції – бездріжджового хліба з кміном

Найменування заходу	Інвестиції, тис. грн.		
	Всього	у тому числі	
		основні засоби	оборотні активи
Організація виробництва нового виду продукції – бездріжджового хліба з кміном	27,97	x	27,97
Всього	27,97	x	27,97

Таблиця 5.

Вплив заходу на показники діяльності ТОВ «Тростянецьхліб»

Найменування заходу	Зміни показників діяльності підприємства (±)								
	Реалізована продукція, тис. грн.	Собівартість, тис. грн.				Прибуток від реалізації продукції, тис.грн.	Чистий прибуток, тис. грн.	Чисельність зайнятих, люд.	Строк окупності КВ, років
		Всього	у тому числі:						
			Матеріальні витрати	Оплата праці та єдиний соціальний внесок	Амортизаційні відрахування та витрати на утримування основних засобів				
Організація виробництва нового виду продукції – бездріжджового хліба з кміном	359,13	342,03	332,56	9,47	x	17,1	14,02	0	2
Всього	359,13	342,03	332,56	9,47	x	17,1	14,02	0	2

Таблиця 6.

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ТОВ «Тростянецьхліб» після впровадження проекту

Показник	Звітний рік	Проект	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1. Середньорічна виробнича потужність, т	500	500	0	0,00
2. Фактично вироблено продукції, т	339,06	356,46	17,4	5,13
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,68	0,71	0,03	5,13
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ й акцизного збору):				
- у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	4423,07	4782,2	359,13	8,12
- у порівнянних цінах, тис. грн.	4273,60	4632,73	359,13	8,40
5. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн.	1385,74	1385,74	0	0
6. Фондовіддача, грн/грн	3,08	3,34	0,26	8,40
7. Середній залишок оборотних коштів, тис. грн.	426,59	454,56	27,97	6,56
8. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, частки	12,37	10,65	-1,72	-13,87
9. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	71	71	0	0,00
10. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн. /осіб	60,19	65,25	5,06	8,41
11. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн.	4196,52	4538,55	342,03	8,15
12. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,95	0,949	-0,001	-0,10
13. Матеріалоємність, грн/грн	0,63	0,62	-0,010	-1,59
14. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	4483,67	4842,80	359,13	8,01
15. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	4090,52	4432,55	342,03	8,36
16. Чистий прибуток, тис. грн.	97,22	111,24	14,02	14,42
17. Рентабельність продажів, %	2,17	2,30	0,13	x
18. Рентабельність продукції, %	5,40	5,5	0,1	x